

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Goederenverwerving van het Duitse huis te Utrecht, 1218-1536

Duijl, J.J. van

Citation

Duijl, J. J. van. (2022, October 27). *Goederenverwerving van het Duitse huis te Utrecht, 1218-1536*. *Middeleeuwse studies en bronnen*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3484321>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3484321>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BRONNEN EN LITERATUUR

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

ARDOU	Archief van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht -zonder verdere specificering: Oud Archief.
DOZA	Deutschordenszentralarchiv
HUA	Het Utrechts Archief
OGZ4	Oorkondenboek van Gelre en Zutphen IV: Klooster Bethlehem bij Doetinchem
OHZ	Oorkondenboek van Holland en Zeeland
OSU	Oorkondenboek van het Sticht Utrecht

GERAADPLEEGDE ARCHIEVEN

Archief van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht (ARDOU)

- Oud Archief.
- Nieuw Archief.

Bibliothèque nationale de France.

Collectie Overijssel

- Toegang 0186: Klooster St. Anthonius te Albergen.
- Toegang 1030: Vereeniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis (VORG), handschriftenverzameling.

Deutschordenszentralarchiv (DOZA).

Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz

- XX. HA, OBA: Ordensbriefarchiv 1198-1525.

Gelders Archief

- Toegang 0001: Graven en hertogen van Gelre, graven van Zutphen.
- Toegang 0520: Huis Hackfort.
- Toegang 1089: Duitse Orde, Commanderijen Dieren, Doesburg en Tiel.
- Toegang 1551: Topografisch-historische Atlas Gelderland.
- Toegang 2000: Oud Archief Arnhem.

Het Utrechts Archief (HUA)

- Catalogus (collectie afbeeldingen).
- Toegang 7: Huis Oudegein en heerlijkheid 't Gein te Jutphaas.
- Toegang 34-4: Notarissen in de stad Utrecht 1560-1905.
- Toegang 56-1: Familie Zoudenbalch.
- Toegang 58: Staten van Utrecht in de landsheerlijke tijd.
- Toegang 85-2: Laurensabdij van Oostbroek te De Bilt.
- Toegang 209: Heerlijkheid Montfoort.
- Toegang 216: Domkapittel te Utrecht.
- Toegang 218-1: Bisschoppen van Utrecht.
- Toegang 220: Kapittel van Sint Pieter te Utrecht.
- Toegang 223: Kapittel van Oudmunster.
- Toegang 355: Verzameling Van Buchel-Booth.
- Toegang 701: Stadsbestuur van Utrecht 1122-1577.
- Toegang 708: Archieven, bewaard bij het stadsbestuur van Utrecht, behorend aan de stad ('Bewaarde archieven I'), 2.6.3: St. Anna-broederschap.
- Toegang 712-7-1: Smedengilde te Utrecht.
- Toegang 1006-4: Sint Agnietenklooster te Rhenen.

Historisches Archiv der Stadt Köln

- 1 (Altes Archiv), Bestand 234 (Katharina (Deutscher Orden)).

*Hochschul- und Landesbibliothek Fulda.**Koninklijke Bibliotheek Den Haag.**Landesarchiv Nordrhein Westfalen, Abt. Rheinland*

- Bestand 121.88.00 (Kloster Schledenhorst).

Nationaal Archief

- Toegang 3.01.01: Archief van de Graven van Holland.
- Toegang 3.18.06: Archief van het St. Hiëronymusdal te Delft.
- Toegang 3.19.10: Archief van de Graven van Blois, 1304-1397.
- Toegang 3.19.43: Archief van de Heren van Putten en Strijen.
- Toegang 4: Verzameling binnenlandse kaarten Hingman, 16e-19e eeuw.

New York, The Frick Collection

- Accession number: 1954.1.161.

Regionaal Historisch Centrum Limburg

- Toegang 14.A002: Archief van het Kapittel van de H. Petrus te Sint Odiliënberg, sinds 1361 Kapittel van de H. Geest te Roermond, sinds 1569 Kathedraal Kapittel (858) 1297-1797, (858) 1297-1797.

Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht

- Toegang 152: Stadsbestuur Rhenen 1337-1851.

Rijksarchief Brugge

- Oorkonden met blauw nummer.

Rijksmuseum.

Stadsarchief Delft

– Toegang 446: Archief van het leprooshuis.

Stadsarchief Mechelen

– Archief van de Commanderie van Pitzemburg (Pitsenburg).

Universiteitsbibliotheek Utrecht

BRONNENUITGAVEN, REGESTEN EN INVENTARISSEN

Annalen van Egmond, M. Gumbert-Hepp, J.P. Gumbert en J.W.J. Burgers ed. (Hilversum 2014).

Berkelbach van der Sprenkel, J.W., *Regesten van oorkonden betreffende de bisschoppen van Utrecht uit de jaren 1301-1340* (Utrecht 1937).

Blaeu, J., *Toonneel der steden van de Vereenighde Nederlanden II: Steden van Gelderland en Zutphen* (Amsterdam 1652) 68 (plattegrond Tiel). Digitaal toegankelijk via: Bijzondere Collecties Universiteitsbibliotheek Universiteit Utrecht: <http://objects.library.uu.nl/reader/index.php?obj=1874-237713&lan=en#page//20/63/14/20631430922926919043518777772813605520.jpg/mode/1up>.

Biskup, M. en I. Janosz-Biskupowa ed., *Visitationen im Deutschen Orden im Mittelalter I: 1236-1449; II: 1450-1519* (Marburg 2002-2004).

Bondam, P., *Charterboek der hertogen van Gelderland en graaven van Zutphen I* (Utrecht 1789).

Brom, G., *Archivalia in Italië belangrijk voor de geschiedenis van Nederland I*, Tweede Stuk. RGP Kleine Serie 6 (Den Haag 1909).

Cartulaire de l'église Saint-Lambert de Liège, S. Bormans en E. Schoolmeesters ed. (Brussel 1893).

De rekeningen van de grafelijkheid van Holland uit de Beierse periode. Serie 1: De hofrekeningen en de dijkgraafsrekeningen van de Grote Waard. Deel: 1358-1361, D.E.H. de Boer, J.W. Marsilje en M.J. van Gent ed. (Den Haag 1997).

De Tielse kroniek. Een geschiedenis van de Lage Landen van de Volksverhuizingen tot het midden van de vijftiende eeuw, met een vervolg over de jaren 1552-1566, J. Kuys e.a. ed. (Amsterdam 1983).

Denifle, H. en A. Chatelain ed., *Liber procuratorum nationis Anglicanae (Alemanniae) in universitate Parisiensis I 1333-1406* (Parijs 1894).

Een cronike van den greven van Bentheim. Edition und Übersetzung einer spätmittelalterlichen Chronik über die Grafen von Bentheim, F.H. Roofs, H. Riedel-Bierschwale en V. Honemann ed. (2^e druk; Bielefeld 2011).

Eycken, M. van der, *Inventaris van het archief van de balije Biesen van de Duitse Orde I: De centrale administratie van de balije de landcommanderij Alden Biesen en de commanderijen Nieuwen Biesen te Maas-tricht, Sint-Gillis te Aken en Bekkevoort* (Bilzen 1995).

Grauwels, J., *Regestenlijst der oorkonden van de landcommanderij Oudenbiezen en onderhorige kommanderijen* (Brussel 1966).

Grotefend, H., *Taschenbuch der Zeitrechnung* (13^e druk; Hannover 1991).

Hennes, J.H., *Codex diplomaticus Ordinis Sanctae Mariae Theutonicorum I* (Mainz 1845); II (Mainz 1861).

Hinsbergen, P.J.C.G. van, *Inventaris van het Archief van de Ridderlijke Duitse Orde Balije van Utrecht 1200-1811* (Deventer 1982).

Immink, P.W.A. en A.J. Maris, *Registrum Guidonis* (Utrecht 1969).

Jacob van Maerlant, *Vanden lande van oversee*, I. Biesheuvel ed., *Maerlants werk. Juweeltjes van zijn hand* (Amsterdam 1998) 568-579.

- Jamees, A., *De oorkonden van Pitsenburg, commanderie van de Duitse Ridderorde te Mechelen (1190-1794)* I (Antwerpen 1990).
- Joachim, E. en W. Hubatsch ed., *Regesta historico-diplomatica. Ordinis S. Mariae Theutonicorum 1198-1525*, 5 dln. (Göttingen 1948-1965).
- Johannes de Beke, *Croniken van den Stichte van Utrecht ende van Hollant*, H. Bruch ed. (Den Haag 1982).
- Kroniek van het klooster Bloemhof te Wittewierum*, Jansen, H.P.H. en A. Janse ed. (Hilversum 1991).
- Muller, P.L., *Regesta Hannonensia. Lijst van oorkonden betreffende Holland en Zeeland uit het tijdvak der regeering van het Henegouwse huis, 1299-1345, die in het charterboek van Van Mieris ontbreken* (Den Haag 1881).
- Muller, S.Fzn., *De middeleeuwsche rechtsbronnen der stad Utrecht* 3 (Den Haag 1885).
- Muller, S.Fzn. ed., *Regesten van het Archief der Bisschoppen van Utrecht (722-1528)*, 4 dln. (Utrecht 1917-1922).
- Olivier van Keulen, *Historia Damiatina*, H. Hoogeweg ed., in: *Die Schriften des Kölner Domscholasticers, späteren Bischofs von paderborn und Kardinal-Bischofs von S.Sabina* (Tübingen 1894) 159-280.
- Oorkondenboek der graafschappen Gelre en Zutphen, tot op den Slag van Woeringen, 5 juni 1288*, L.A.J.W. Sloet ed. (Den Haag 1872-1876).
- Oorkondenboek van Gelre en Zutphen tot 1326* IV: Klooster Bethlehem bij Doetinchem (eerste gedeelte), E.J. Harenberg ed. (Den Haag 1991).
- Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301* I: [tot 1197], S. Muller Fz. en A.C. Bouman ed. (Utrecht 1920); II: [1198-1249], K. Heeringa ed. (Den Haag 1940); III: 1249-1267, F. Ketner ed. (Den Haag 1949); IV: 1267-1290, idem ed. (Den Haag 1954); V: 1291-1301, idem ed. (Den Haag 1959).
- Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299*, I: de periode tot 1222, A.C.F. Koch ed. (Den Haag 1970); II: 1222-1256, J. Kruisheer ed. (Assen 1986); III: 1256-1278, idem ed. (Maastricht 1992); IV: 1278-1291, idem ed. (Assen 1997); V: 1291-1299, E.C. Dijkhof ed. (Assen 2005).
- Petri de Dusburg, Chronica Terre Prussie*, K. Scholz en D. Wojtecki ed. (Darmstadt 1984).
- Preußisches Urkundenbuch* I.I: Politische Abteilung: Die Bildung des Ordensstaats, R. Philippi en C.P. Wölky ed. (Königsberg 1882); I.II: Politische (allgemeine) Abteilung: Die Bildung des Ordensstaats, A. Seraphim ed. (Königsberg 1909); II: 1309-1335, M. Hein en E. Maschke ed. (Königsberg 1932-1939).
- Quedam narratio de Groninghe, de Thrente, de Covordia et de diversis aliis sub diversis episcopis Traiectensibus*, H. van Rij ed. (Hilversum 1989).
- Tabulae Ordinis Theutonicorum. Ex tabularii regii Berolinensis codice potissimum*, E. Strehlke ed. (Berlijn 1869).
- The Old French Chronicle of Morea. An Account of Frankish Greece after the fourth crusade*, A. van Arsdall en H. Moody ed. (Farnham en Burlington 2015).
- Urkundenbuch für die Geschichte des Niederrheins oder des Erzstifts Cöln, der Fürstenthümer Jülich und Berg, Geldern, Meurs, Cleve und Mark, und der Reichsstifte Elten, Essen und Werden* I: 779-1200, T.J. Lacomblet ed. (Düsseldorf 1840); II: 1201-1300, idem ed. (Düsseldorf 1846).
- Urkundenbuch zur Geschichte der jetzt die Preussischen Regierungsbezirke Coblenz und Trier bildenden mittelrheinischen Territorien*, H. Beyer, L. Eltester en A. Goerz ed. (Koblenz 1865).
- Westfälisches Urkunden-Buch* III: *Die Urkunden des Bisthums Münster von 1201-1250*, R. Wilmans ed. (Münster 1871).
- Wilbrand van Oldenburg, *Itinerarium ... Terrae Sanctae*, D. Pringle ed., 'Wilbrand of Oldenburg's journey to Syria, Lesser Armenia, Cyprus and the Holy Land (1211-12): A new edition', *Crusades* 11 (2012) 109-116.
- Woelky, C.P. en J.M. Saage, *Codex diplomaticus Warmiensis oder Regesten und Urkunden zur Geschichte Ermlands* I (Mainz 1860).

LITERATUUR

- Ablaing van Giessenburg, W.J. d', *De Duitsche Orde, of beknopte geschiedenis, indeeling en statuten der broeders van het Duitsche Huis van St. Marie van Jerusalem* (Den Haag 1857).
- Alberts, L., *Brouwen aan de Eem. Amersfoort, een Stichtse bierstad in de late middeleeuwen* (Hilversum 2016).
- Amstel, Th.A.A.M. van, *De heren van Amstel 1105-1378. Hun opkomst in het Nedersticht van Utrecht in de twaalfde en dertiende eeuw en hun vestiging in het hertogdom Brabant na 1296* (Hilversum 1999).
- Angold, M., *The fourth crusade. Event and context* (Harlow 2003).
- Arnold, B., *German knighthood 1050-1300* (Oxford 1985).
- Arnold, U., 'De Duitse Orde als economische factor in Noord-West-Europa tijdens de middeleeuwen', in: J. Mertens ed., *Crux et arma. Kruistochten, ridderorden en Duitse Orde* (Bilzen 1997) 155-174.
- Arnold, U., 'De Duitse Orde in de partes inferiores. Ontwikkelingsstructuren en onderzoeksproblemen', in: J. Mertens ed., *Crux et Arma. Kruistochten, ridderorden en Duitse Orde* (Bilzen 1997) 175-198.
- Arnold, U., 'Der Deutsche Orden und Venedig', in: E. Coli, M. de Marco en F. Tommasi ed., *Militia sacra. Gli ordini militari tra Europa e Terrasanta* (Perugia 1994) 145-165.
- Arnold, U., 'Der Deutsche Orden zwischen Kaiser und Papst im 13. Jahrhundert', *Ordines Militares. Colloquia Torunensia Historica* 5 (1990) 57-70.
- Arnold, U., 'Edmund von Werth, priester van de Duitse Orde en bisschop van Koerland', in: J. Mertens ed., *Leden van de Duitse Orde in de balijs Biesen* (Bilzen 1994) 189-213.
- Arnold, U., 'Entstehung und Frühzeit des Deutschen Ordens', in: J. Fleckenstein en M. Hellmann ed., *Die geistlichen Ritterorden Europas* (Sigmaringen 1980) 81-107.
- Arnold, U., 'Europa und die Region: Widerstehende Kräfte in der Entwicklung des Deutschen Ordens im Mittelalter', *Ordines Militares. Colloquia Torunensia Historica* 8 (1995) 161-172.
- Arnold, U., 'Reformansätze im Deutschen Orden während des Spätmittelalters', in: K. Elm ed., *Reformbemühungen und Observanzbestrebungen im spätmittelalterlichen Ordenswesen* (Berlijn 1989) 139-152.
- Avis, J.G., *De directe belastingen in het Sticht Utrecht aan deze zijde van de IJssel tot 1528* (Utrecht, Leipzig en München 1930).
- Backer, C. de, 'De kartuize Monichusen bij Arnhem. Prosopografie samen met de regesten van de zopas ontdekte oorkondenschat', in: F. Hendrickx en T. Gaens ed., *Amo te, sacer ordo Carthusiensis. Jan De Grauwe, passionné de l'Ordre des Chartreux* (Leuven 2012) 133-204.
- Backer, C. de, 'De kartuize Monichusen bij Arnhem. Prosopografie samen met de regesten van de zopas ontdekte oorkondenschat', in: J. de Grauwe ed., *Historia et spiritualitas Cartusiensis. Colloquii quarti internationalis Acta, Gandavi – Antverpiae – Brugis, 16-19 Sept. 1982* (Destelbergen 1983) 69-155.
- Bader, U., *Geschichte der Grafen von Are bis zur Hochstadenschen Schenkung* (1246) (Bonn 1979).
- Barber, M., 'The origins of the Order of the Temple', *Studia Monastica* 12 (1970) 219-240.
- Bavel, B.J.P. van, *Goederenverwerving en goederenbeheer van de abdij Mariënweerd (1129-1592)* (Hilversum 1993).
- Bavel, B.J.P. van, *Manors and markets. Economy and society in the Low Countries, 500-1600* (2^e druk; Oxford 2016).
- Bavel, B.J.P. van, 'Pachtboek, pachtcourant, legger, pachtrekening-courant en rekening. Typologie en interpretatie van de laat-middeleeuwse bronnensoorten met betrekking tot de verpachting van grondbezit', in: D.E.H. de Boer, J.W. Marsilje en J.G. Smit ed., *Vander rekeninghe. Bijdragen aan het symposium over onderzoek en editieproblematiek van middeleeuws rekeningenmateriaal, gehouden in Utrecht op 27 en 28 februari 1997* (Den Haag 1998) 99-109.
- Bavel, B.J.P. van, *Transitie en continuïteit. De bezitsverhoudingen en de plattelands-economie in het westelijke gedeelte van het Gelderse rivierengebied, ca. 1300-ca.1570* (Hilversum 1999).

- Beelaerts van Blokland, W.L., 'De eerste generatiën van het geslacht Van Coevorden', *De Nederlandse Leeuw* 36 (1918) 18-20.
- Bemmel, A.A.B. van, *De Lekdijk van Amerongen naar Vreeswijk. Negen eeuwen bescherming van Utrecht en Holland* (Hilversum 2009).
- Benders, J.F., 'Uit de schaduw van het kasteel: Vollenhove van de 12de eeuw tot omstreeks 1400', in: J. Mooijweer ed., *Vollenhove, stad en vermaarde zonen. Negen opstellen bij de viering van 650 jaar stadsrecht* (Kampen 2005) 17-42, 115-126.
- Benninghoven, F., 'Mandern, Konrad von', in: *Neue Deutsche Biographie* 16 (Berlijn 1990).
- Benninghoven, F., 'Zur Zahl und Standortverteilung der Brüder des Deutschen Ordens in den Balleien um 1400', *Preußenland* 26 (1988) 1-20.
- Berendsen, H.J.A., *De genese van het landschap in het zuiden van de provincie Utrecht: een fysisch-geografische studie* (Utrecht 1982).
- Berkelbach van der Sprenkel, J.W., *Geschiedenis van het bisdom Utrecht van 1281 tot 1305* (Utrecht 1923).
- Beumann, H., 'Friedrich II. und die Heilige Elisabeth. Zum Besuch des Kaisers in Marburg am 1. Mai 1236', in: *Sankt Elisabeth. Fürstin, Dienerin, Heilige. Aufsätze, Dokumentation, Katalog* (Sigmaaringen 1981) 151-166.
- Beyen, M., 'Wetenschap, politiek, nationaal-socialisme. De cultuurpolitiek van het Duits militair bezettingsbestuur in België, 1940-1944', *Cahiers d'Histoire du Temps Présent = Bijdragen tot de Eigen-tijdse Geschiedenis* 11 (2003) 47-70.
- Biesma, H., *Ridders in een klooster. Het Duitse Huis in Utrecht* (Utrecht 1999).
- Bijsterveld, A.J., 'Alphen van Echternachs domein tot Bredase heerlijkheid, 1175-1312, I', in: *Jaarboek van de Geschied- en Oudheidskundige Kring van Stad en Land van Breda 'De Oranjeboom'* 43 (Breda 1990) 77-111.
- Blockmans, W., 'The social and economic effect of the plague in the Low Countries', *Revue Belge de philologie et d'histoire* 58 (1980) 833-863.
- Bloem, M., *De Meesters van Zweder van Culemborg: Werkplaatspraktijken van een groep Noord-Nederlandse verluchters, ca. 1415-1440* (Amsterdam 2015).
- Bloemendaal, C.W.P., 'Ter Meer, huis te Maarssen', in: *Historische Kring Maarssen* 3 (1976) 13-15.
- Boer, D.E.H. de, en E.H.P. Cordfunke, *Graven van Holland. Middeleeuwse vorsten in woord en beeld (880-1580)* (Zutphen 2020).
- Boer, D.E.H. de, *Graaf en grafiek. Sociale en economische ontwikkelingen in het middeleeuwse 'Noordholland' tussen ± 1345 en ± 1415* (proefschrift Universiteit Leiden 1978).
- Boer, D.E.H. de, 'Holland in Pruisen, of: het gelijk van Vondel', *Holland* 31 (1999) 219-234.
- Boschma K. en A.A.G. Immerzeel, *De Ridderlijke Duitse Orde in Maasland 1241-1991* (Maasland 1991).
- Bos-Rops, Y., *Graven op zoek naar geld. De inkomsten van de graven van Holland en Zeeland, 1389-1433* (Hilversum 1993).
- Braasch-Schwersmann, U., *Das Deutschordenshaus Marburg. Wirtschaft und Verwaltung einer Spätmittelalterlichen Grundherrschaft* (Marburg 1989).
- Brandenburg, T., *Heilig familieleven. Verspreiding en waardering van de Historie van Sint-Anna in de stedelijke cultuur in de Nederlanden en het Rijnland aan het begin van de moderne tijd (15de/16de eeuw)* (Nijmegen 1990).
- Broer, C.J.C., *Uniek in de stad. De oudste geschiedenis van de kloostergemeenschap op de Hohorst bij Amersfoort, sinds 1050 de Sint Paulusabdij in Utrecht: haar plaats binnen de Utrechtse kerk en de ontwikkeling van haar goederenbezit (ca. 1000-ca. 1200)* (Utrecht 2000).
- Brouwer, E., *Goederenverwerving en goederenbeheer van het Duitse Huis te Utrecht in de late middeleeuwen (1231-1500): Een verkenning* (doctoraalscriptie Universiteit Leiden 2010).
- Bruch, H., 'Floris IV sneuvelt in een toernooi', *Spiegel Historiael* 19 (1984) 93-96.

- Bruijn, M.W.J. de, 'De "vicus Tastcunt": Het gebied ten noorden van de Geertekerk', *Maandblad Oud-Utrecht* 56 (1983) 244-245.
- Bruijn, M.W.J. de, en M.A. van der Eerden-Vonk, 'Het Utrechtse burggraafschap', in: C. Streefkerk en S. Faber ed., *Ter recognitie. Opstellen aangeboden aan prof. mr. H. van der Linden* (Hilversum 1987) 55-81.
- Bruijn, M.W.J. de, G. Pouw en L. van der Tuuk, *De vestiging van het Duitse Huis in de stad Utrecht* (Utrecht 2000).
- Bruijn, M.W.J. de, *Husinghe ende hofstede. Een institutioneel-geografische studie van de rechtspraak over onroerend goed in de stad Utrecht in de middeleeuwen* (Utrecht 1994).
- Bruin, R.E. de, *Bedreigd door Napoleon: de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht 1753-1838* (Hilversum 2012).
- Bruynel, G.J.A., 'De derde meander. De geografische situering van de rivierlopen rond de stad Utrecht', in: *Jaarboek Oud Utrecht* (2001) 5-24.
- Bueren, T. van, *Leven na de dood. Gedenken in de late middeleeuwen* (Utrecht en Turnhout 1999).
- Buijtenen, M.P. van, 'De St.-Servatius-abdij en Utrechts stadsuitleg', *Archief voor de geschiedenis van de katholieke kerk in Nederland* 13 (1971) 317-334.
- Buitelaar, A.L.P., *De Stichtse ministerialiteit en de ontginningen in de Utrechtse Vechtstreek* (Hilversum 1993).
- Buitelaar, M., *Het grafelijk hof van Leiden in de middeleeuwen. De beweegredenen van de graaf van Holland om zich op deze plek te vestigen* (doctoraalscriptie Universiteit Leiden 2013).
- Bünz, E., 'Die Rolle der niederländer in der Ostsiedlung', in: idem ed., *Ostsiedlung und Landesausbau in Sachsen. Die Kührener Urkunde von 1154 und ihr historisches Umfeld* (Leipzig 2008) 95-142.
- Burgers, J.W.J., 'Tussen burgerij en adel. De financiële, politieke en maatschappelijke carrière van de Utrechtse patriciër Lambert de Vries (ca. 1250-1316?)', *BMGN - Low Countries Historical Review* 106 (1991) 1-32.
- Buylert, F., *Repertorium van de Vlaamse adel (ca. 1350-ca. 1500)* (Gent 2011).
- Byrn, R.F.M., 'Late medieval eschatology: Gerard van Vliederhoven's Cordiale de IV novissimis', *Proceedings of the Leeds Philosophical and Literary Society: Literary and historical section* 17 (1979) 55-65.
- Campen, J.W.C. van, 'De Utrechtsche Jeruzalembroederschap', in: *Jaarboekje van Oud-Utrecht* (1935) 52-89.
- Camps, H.P.H., *De stadsrechten van graaf Willem II van Holland. Een diplomatische, tekstkritische en historische studie* (Hilversum 1989).
- Cappon, C., *De opkomst van het testament in het Sticht Utrecht* (Deventer 1992).
- Coenen, J.M.A., *Graaf en grafelijkheid. Een onderzoek naar de graven van Holland en hun omgeving in de dertiende eeuw* (Utrecht 1986).
- Coldewey, J.A. en J. van Dael, 'Van Renen. Oorsprong en uitsterven van een middeleeuws adellijk geslacht te Rhenen', *Oud Renen* 14 (1994) 33-48.
- Constable, G., *Monastic tithes from their origins to the twelfth century* (Cambridge 1964) 9-135.
- Cools, H., 'Nobles on the borderline. The nobility of Picardy, Artois and Walloon Flanders and the Habsburg-Valois conflict, 1477-1529', in: W. Prevenier e.a. ed., *Secretum scriptorium. Liber alumnorum Walter Prevenier* (Leuven 1999) 371-382.
- Cordfunke E.H.P. en D.E.H. de Boer, *Graven van Holland. Middeleeuwse vorsten in woord en beeld (880-1580)* (Zutphen 2010).
- Cordfunke, E.H.P., 'Familierelaties en dynastieke belangen', in: D.E.H. de Boer, E.H.P. Cordfunke en H. Sarfatij ed., *Wi Florens. De Hollandse graaf Floris V in de samenleving van de dertiende eeuw* (Utrecht 1996) 20-37.
- Cordfunke, E.H.P., *Gravinnen van Holland. Huwelijk en huwelijkspolitiek van de graven uit het Hollandse Huis* (Zutphen 1987).

- Cordfunke, E.H.P., *Willem II, graaf van Holland en Roomsconing. Een zoektocht naar het koningsgraf in Middelburg* (Zutphen 2013).
- Croenen, G., *Familie en macht. De familie Berthout en de Brabantse adel* (Leuven 2003).
- Curtis, D.R., 'The impact of land accumulation and consolidation on population trends in the pre-industrial period: two contrasting cases in the Low Countries', *Historical research* 87 (2014) 194-228.
- Dek, A.W.E., *Genealogie der graven van Holland* (4^e druk; Zaltbommel 1966).
- Dekker, C., 'Afwatering en scheepvaart ten westen van de stad Utrecht tot de 14^e eeuw', in: J.B. Berns e.a. ed., *Feestbundel aangeboden aan prof. dr. D.P. Blok ter gelegenheid van zijn 65ste verjaardag in de nederzettingsgeschiedenis in verband met de plaatsnaamkunde aan de Universiteit van Amsterdam* (Hilversum 1990) 60-75.
- Dekker, C., 'De waterstaatsorganisatie', in: C. Dekker, Ph. Maarschalkerweerd en J.M. van Winter ed., *Geschiedenis van de provincie Utrecht I: tot 1528* (Utrecht 1997) 231-248.
- Dekker, C., 'Heerschappij en ontginning in Woudenberg in de middeleeuwen', in: *Jaarboek Oud-Utrecht* (Utrecht 2003) 124-166.
- Dekker, C., 'Het kerkelijk bestuur', in: C. Dekker, Ph. Maarschalkerweerd en J.M. van Winter ed., *Geschiedenis van de provincie Utrecht I: tot 1528* (Utrecht 1997), 301-312.
- Dekker, C., *Het Kromme Rijngebied in de middeleeuwen. Een institutioneel-geografische studie* (Zutphen 1983).
- Dekker, C., 'Verhandeling van Kerstiaan van Land over het tijsrecht te Amerongen', *Verslagen en mededelingen van de Stichting ter uitgave van bronnen van het Oud-Vaderlandse recht*, nieuwe reeks 4 (1984) 73-102.
- Demel, B., 'Die Deutschordensballei Utrecht in der Reichs- und Ordenüberlieferung von der frühen Neuzeit bis in die Zeit Napoleons', in: idem, *Unbekannte Aspekte der Geschichte des Deutschen Ordens* (Wenen, Keulen en Weimar 2006) 9-91.
- Dickmann, F., *Das Schicksal der Reliquien St. Elisabeths* (Marburg 1981).
- Dijk, L. van, 'Het missaal van Johan van de Zande', *Overijsselse historische bijdragen* 116 (2001) 45-52.
- Dijk, R.Th.M. van, 'Bemoedigende wenken voor een wankelmoedige kartuizer. De brief van Geert Grote aan Hendrik van Alkemade', in: idem, *Twaalf kapitels over ontstaan, bloei en doorwerking van de Moderne Devotie*, ed. Charles Caspers & Rijcklof Hofman (Hilversum 2012) 45-84.
- Dijk, R.Th.M. van, 'Bemoedigende wenken voor een wankelmoedige kartuizer. De brief van Geert Grote aan Hendrik van Alkemade', in: T. Gaens en F. Timmermans ed., *Liber Amicorum Jan de Grauwe. Essays over de geschiedenis en het spirituele leven van de kartuizers* (Salzburg 2004) 429-475.
- Dijkhof, E.C., 'De relatie tussen de grafelijke kanselarij en het Egmondse scriptorium gedurende de dertiende eeuw', in: G.N.M. Vis ed., *De abdij van Egmond: geschreven en beschreven* (Hilversum 2002) 31-57.
- Dinter, M. van, *Living along the Limes. Landscape and settlement in the Lower Rhine Delta during Roman and Early Medieval times* (proefschrift Universiteit Utrecht 2017).
- Dinther, N.L. van, 'Het geslacht Van Coudenhoven', *Ons Voorgeslacht* 34 (1979) 456-484.
- Dirks, J., *Noord-Nederland en de kruistogten. Schetsen van het aandeel der Noord-Nederlanders en, in het bijzonder, der Friezen aan dezelve, volgens de berigten van ooggetuigen en tijdgenooten* (Workum 1840).
- Dolfen, M., E.M. Kylstra en J. Penders, *Utrecht. De huizen binnen de singels. Beschrijving* (Zeist 1989).
- Dörfler-Dierken, A., *Die Verehrung der heiligen Anna in Spätmittelalter und früher Neuzeit* (Göttingen 1992).
- Drie, R. van, 'Het begrip ridderhofstad in de 16de en 17de eeuw', in: B. Olde Meierink e.a. ed., *Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht* (Utrecht 1995) 41-50.
- Driessen, A., 'De parochie Maasland-Ambacht en Maasland', *Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom van Haarlem VI* (1878) 85.

- Duijl, J.J. van, 'Collecting property for the founding of a Teutonic House in Utrecht (1218-1235)', in: N. Morton ed., *Piety, pugnacity and property. The Military Orders 7* (Londen en New York 2020) 59-74.
- Duijl, J.J. van, 'De intriges van broeder Sweder Cobbing van de Duitse Orde', in: H. van Engen, H. Nijdam en K. van Vliet ed., *Macht, bezit en ruimte. Opstellen over de noordelijke Nederlanden in de middeleeuwen* (Hilversum 2021) 529-539.
- Dusch, M., *De veer utersten. Das Cordiale de quatuor novissimis von Gerhard von Vliederhoven in mittelniederdeutscher Überlieferung*, Niederdeutsche Studien 20 (Keulen en Wenen 1975).
- Eeltink, N., e.a., *De commanderij (2): Historie en archeologie van een huis van de Duitse Orde, Kerkstraat 11 te Doesburg* (Zutphen 2015).
- Ehlers, A., 'The crusade of the Teutonic Knights against Lithuania reconsidered', in: A.V. Murray ed., *Crusade and conversion on the Baltic frontier 1150-1500* (Aldershot 2001) 21-44.
- Ehlers, A., 'The use of indulgences by the Teutonic Order in the middle ages', in: V. Mallia-Milanes, *History and heritage. The Military Orders 3* (Aldershot en Burlington 2008) 139-146.
- Eickels, K. van, 'De overgang van de Vlaamse en Brabantse bezittingen van de Duitse Orde van de balije *Partes Inferiores* naar de balije Koblenz', in: J. Mertens en M. van der Eycken ed., *Miscellanea baliviae de Juncis* (Bilzen 1995) 48-68.
- Eickels, K. van, *Die Deutschordensballei Koblenz und ihre wirtschaftliche Entwicklung im Spätmittelalter* (Marburg 1995).
- Ek Dahl, S., *Die Schlacht bei Tannenberg 1410 I* (Berlijn 1982).
- Elm, K., 'Reformbemühungen und Observanzbestrebungen im spätmittelalterlichen Ordenswesen', in: idem ed., *Reformbemühungen und Observanzbestrebungen im spätmittelalterlichen Ordenswesen* (Berlijn 1989) 3-19.
- Engen, H. van, 'Cisterciënzers in de stad. De priorij Mariënkroon in Heusden', in: idem en G. Verhoeven ed., *Monastiek observantisme en Moderne Devotie in de Noordelijke Nederlanden* (Hilversum 2008) 107-132.
- Engen, H. van, *De derde orde van Sint-Franciscus in het middeleeuwse bisdom Utrecht. Een bijdrage tot de institutionele geschiedenis van de Moderne Devotie* (Hilversum 2006).
- Engen, H. van, 'De lange weg naar observantie: de hervorming van de Paulusabdij in de late middeleeuwen', in: idem en K. van Vliet ed., *De nalatenschap van de Paulusabdij in Utrecht* (Hilversum 2012) 171-199.
- Engen, H. van, en G. Verhoeven ed., *Monastiek observantisme en Moderne Devotie in de Noordelijke Nederlanden* (Hilversum 2008).
- Ermen, E. van, *De landelijke bezittingen van de heren van Wezemaal in de middeleeuwen I: Tot de dood van Jan I (1166-1417)* (Leuven 1982).
- Ermen, E. van, 'De vestiging van de Duitse Orde in Brabant', in: J. Mertens en M. van der Eycken ed., *Miscellanea baliviae de Juncis* (Bilzen 1995) 30-47.
- Eycken, M. van der, 'Ridders, priesters en zusters van de balije Biesen (1220-1809)', in: J. Mertens ed., *Leden van de Duitse Orde in de balije Biesen* (Bilzen 1994) 11-188.
- Faber, D.E.A. en R.N.J. Rommes, 'Op weg naar stabiliteit', in: R.E. de Bruin e.a. ed., *'Een paradijs vol weelde'. Geschiedenis van de stad Utrecht* (Utrecht 2000) 285-289.
- Fabius, F.W.J., *De ridderlijke Duitse Orde van verleden tot heden. Kwartierstaten van de leden van het kapittel van 1871 tot heden* (z.p., 1961).
- Favreau, M.L., *Studien zur Frühgeschichte des Deutschen Ordens* (Stuttgart [1974]).
- Fenske, L. en K. Militzer, *Ritterbrüder im livländischen Zweig des Deutschen Ordens* (Keulen, Weimar en Wenen 1993).
- Fleckenstein, J., 'Die Rechtfertigung der geistlichen Ritterorden nach der Schrift "De laude novae militiae" Bernhards von Clairvaux', in: idem en M. Hellmann ed., *Die geistlichen Ritterorden Europas* (Sigmaringen 1980) 9-22.

- Fonnesberg-Schmidt, I., *The popes and the Baltic crusades, 1147-1254* (Leiden en Boston 2007).
- Forey, A.J., *The Military Orders. From the twelfth to the early fourteenth centuries* (Londen 1992).
- Forstreuter, K., *Der Deutsche Orden am Mittelmeer* (Bonn 1967).
- Frase, M., 'Die Translation der heiligen Elisabeth am 1. Mai 1236: Überlegungen zur Teilnehmerzahl des Festes und zur Problematik des Ölwanders', in: U. Arnold en H. Liebing ed., *Elisabeth, der Deutsche Orden und ihre Kirche* (Marburg 1983) 39-51.
- Gaens, T., 'Van de woestijn naar de stad. Connecties tussen Utrechtse en Amsterdamse kartuizers en stedelijke netwerken van moderne devoten ten tijde van het interne schisma', in: H. van Engen en G. Verhoeven ed., *Monastiek observantisme en Moderne Devotie in de Noordelijke Nederlanden* (Hilversum 2008) 69-106.
- Geer van Oudegein, J.J. de, *Archieven der Ridderlijke Duitsche Orde, Balie van Utrecht*, 2 dln. (Utrecht 1871).
- Geer van Oudegein, J.J. de, *Excerpten uit de oude rekeningen der Ridderlijke Duitsche Orde, balie van Utrecht, vóór de kerkhervorming* (Utrecht 1895).
- Geer van Oudegein, J.J. de, 'Iets over de oudste Heeren van Beverwaard onder Werkhoven', *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht* 1 (1877) 296-302.
- Geer van Oudegein, J.J. de, *Register der overheden en leden van de Utrechtsche Balie der ridderlijke Duitsche Orde, mitsgaders edele en aanzienlijke geslachten vermeld in de archieven dier Balie* (Utrecht 1899).
- Gelder, H.E. van, 'Oostnederlands geld omstreeks 1400', in: *Jaarboek voor munt- en penningkunde* 67 (Amsterdam 1980) 45-66.
- Goudriaan, K., 'De observantie van de conversinnen van Sint-Augustinus', in: H. van Engen en G. Verhoeven ed., *Monastiek observantisme en Moderne Devotie in de Noordelijke Nederlanden* (Hilversum 2008) 167-211.
- Gouw, J.L. van der, *Everwach. De rentmeester van de bisschop van Utrecht* (Hilversum 1994).
- Graaf, R. de, *Oorlog om Holland, 1000-1375* (Hilversum 2004).
- Grapperhaus, F.H.M., 'De landbrief van de bisschop van Utrecht in 1375, geplaatst in een fiscaal-historische omlijsting', in: *Jaarboek Oud Utrecht* (Utrecht 1996) 87-114.
- Grögor-Schiemann, D., *Die Deutschordensballei Utrecht während der Reformationszeit: Die Landkommende zwischen Rebellion und Staatsbildung* (Weimar 2015).
- Groot, J. de, 'Het geslacht van der Lede', *De Nederlandsche Leeuw* 59 (1941) 466-479.
- Groot, J. de, 'Het Palick-probleem belicht', *De Nederlandsche Leeuw* 56 (1938) 30.
- Gumbert, J.P., *Die Utrechter Kartäuser und ihre Bücher im frühen fünfzehnten Jahrhundert* (Leiden 1974).
- Haass, R., 'Die Kreuzzugsbewegung und die Ritterorden im Erzbistum Köln während des 13. Jahrhunderts', in: idem en J. Hoster ed., *Zur Geschichte und Kunst im Erzbistum Köln. Festschrift für Wilhelm Neuss* (Düsseldorf 1960) 89-101.
- Hackeng, R., *Het middeleeuwse grondbezit van het Sint-Servaaskapittel te Maastricht in de regio Maas-Rijn* (Maastricht 2006).
- Hägermann, D. von, *Studien zum Urkundenwesen Wilhelms von Holland: ein Beitrag zur Geschichte der deutschen Königsurkunde im 13. Jahrhundert* (Keulen 1977).
- Hardenberg, H., 'De historische betekenis van plaatsnamen', *Nederlands archievenblad* 53 (1949) 17-29.
- Hardenberg, H., *De Nederlanden en de kruistochten* (Amsterdam 1941).
- Hardt, M., 'Formen und Wegen der hochmittelalterlichen Siedlungsgründung', in: E. Bünz ed., *Ostsiedlung und Landesausbau. Die Kührener Urkunde von 1154 und ihr historisches Umfeld* (Leipzig 2008) 143-160.
- Harenberg, E., 'Het ontstaan van de commanderij van de Duitse Orde te Doesburg en een overzicht van haar behuizing en inrichting in de vijftiende eeuw' (ongepubliceerde lezing 14-10-2014).

- Hartog, E. den, e.a. ed., *De Pieterskerk in Leiden* (Zwolle 2011).
- Hausmann, R., *Die theologischen Handschriften der Hessischen Landesbibliothek Fulda bis zum Jahr 1600* (Wiesbaden 1992).
- Hechberger, W., *Adel, Ministerialität und Rittertum im Mittelalter* (München 2010).
- Henderikx, P.A., 'De bisschop van Utrecht en het Maas-Merwedegebied in de 11^e en 12^e eeuw', in: E.S.C. Erkelens-Buttinger e.a. ed., *De kerk en de Nederlanden. Archieven, instellingen, samenleving* (Hilversum 1997) 99-128.
- Henderikx, P.A., E. Vreenegoor en H. Jongepier, 'Middelburg en het Duitse Huis in de Middeleeuwen', in: J. Dekker, P. Don en A. Meijer ed., *Een bijzonder huis op een bijzondere plek. Het Van de Perrehuis in Middelburg en zijn omgeving* (Middelburg 2000) 17-63.
- Herwaarden, J. van, *Between Saint James and Erasmus. Studies in late-medieval religious life: Devotion and pilgrimage in the Netherlands* (Leiden en Boston 2003).
- Heussen, H.F. van, *Oudheden en gestichten van Delft en Delfland, mitsgaders van 's Gravenhage [...]* (Leiden 1720).
- Holden, B., *Lords of the Central Marches. English Aristocracy and the Frontier Society 1087-1265* (Oxford 2008).
- Hoogeweg, H., 'Der Kreuzzug von Damiette', *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung* 8 (1887) 188-219.
- Hoppenbrouwers, P.C.M., *Een middeleeuwse samenleving. Het land van Heusden (ca. 1360-ca. 1515)* (Wageningen 1992).
- Horst T. ter, en N. Stam, 'Van Vliederhoven verstoep? Een hartstochtelijke zoektocht naar de *Cordiale*', in: B. Jaski, M. Mostert en K. van Vliet ed., *Perkament in stukken. Teruggevonden middeleeuwse handschriftfragmenten* (Hilversum 2018) 126-131.
- Housley, N.J., *Contesting the crusades* (Oxford 2006).
- Housley, N.J., *The Italian crusades* (Oxford 1982).
- Housley, N.J., *The later crusades, 1274-1580: From Lyons to Alcazar* (Oxford 1992).
- Hoven van Genderen, A.J. van den, *De Heren van de Kerk. De kanunniken van Oudmunster te Utrecht in de late middeleeuwen* (Zutphen 1997).
- Hoven van Genderen, A.J. van den, en C. Dekker, 'De jurisdictie', in: C. Dekker, Ph. Maarschalkerweerd en J.M. van Winter ed., *Geschiedenis van de provincie Utrecht I: tot 1528* (Utrecht 1997) 215-216.
- Hoven van Genderen, A.J. van den, 'Kanunniken, kloosters en kerkgebouwen in laat-middeleeuws Utrecht', in: R.E.V. Stuip en C. Vellekoop ed., *Utrecht tussen kerk en staat* (Hilversum 1991) 197-225.
- Hoven van Genderen, A.J. van den, 'Oorlog en ellende. Veerkracht en herstel van oorlogsschade op het Utrechtse platteland in de late middeleeuwen', in: *Jaarboek Oud-Utrecht* (Utrecht 2015) 59-90.
- Hoven van Genderen, A.J. van den, 'Op het toppunt van de macht (1304-1528)', in: R.E. de Bruin e.a. ed., *'Een paradijs vol weelde'. Geschiedenis van de stad Utrecht* (Utrecht 2000) 113-189.
- Hoven van Genderen, A.J. van den, '“Rebell ende ongehoirsam”. Problemen rond de hervorming van de Utrechtse Paulusabdij (1420-1455)', 201-258.
- Hoyne van Papendrecht, C.P., *Vita viglii ab Aytta Zuichemi ab ipso viglio scripta, ejusque, nec non Joachimi Hopperi et Joannis Baptistae Tassii*, dl. 3.1 (Den Haag 1743).
- Hucker, B.U., *Kaiser Otto IV.* (Hannover 1990).
- Hugenholtz, F.W.N., *Floris V* (Bussum 1974).
- Huiting, J., *Domeinen in beweging. Samenleving, eigendom en exploitatie in het West-Utrechtse landschap tot in de Nieuwe Tijd* (proefschrift Rijksuniversiteit Groningen 2020).
- Huizinga, J., *Herfsttij der middeleeuwen. Studie over levens- en gedachtenvormen der veertiende en vijftiende eeuw in Frankrijk en de Nederlanden* (4^e herziene druk; Haarlem 1935).
- Iterson, W. van, *De stad Rhenen. De resultaten van een rechtshistorisch onderzoek* (Assen 1960).

- Jackson, P., *The seventh crusade, 1244-1254. Sources and documents* (Farnham en Burlington 2009).
- Janse, A., 'Onwillig, ongeschikt en ongewenst. Onverwachte kruisvaarders in de dertiende-eeuwse Kroniek van Bloemhof', *Leidschrift. Met het kruis getekend: Heilig geweld van Koningsbergen tot Jeruzalem* 27 (2012) 41-56.
- Janse, A., *Ridderschap in Holland. Portret van een adellijke elite in de late middeleeuwen* (Hilversum 2009).
- Jansen, H.P.H., *Hoekse en kabeljauwse twisten* (Bussum 1966).
- Jéquier, L., ed., *L'armorial Bellenville* (Parijs 1983).
- Kalveen, C.A. van, *Het bestuur van bisschop en Staten in het Nedersticht, Oversticht en Drenthe, 1483-1520* (Groningen 1974).
- Kam, R. de, *De ommuurde stad. Geschiedenis van een stadsverdediging* (Amsterdam 2020).
- Kaplan, B.J., *Calvinists and Libertines. Confession and community in Utrecht 1578-1620* (Oxford 1995).
- Ketner, F., 'De elect Jan van Nassau en zijn tijd (1267-1290)', *Bijdragen voor de geschiedenis der Nederlanden* 12 (1957) 1-25.
- Ketner, F., *De oudste oorkonden van het klooster Bethlehem* (Utrecht 1932).
- Klaversma, T., 'De geslachten Altena en Horne tot ca. 1300', *Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg = Jaarboek van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap* 114 (1978) 7-67.
- Klück, B., *De landcommanderij van de Duitse Orde te Utrecht* (Utrecht 1995).
- Kluger, H., *Hochmeister Hermann von Salza und Kaiser Friedrich II* (Marburg 1987).
- Koen, D., 'Ter Meer', in: B. Olde Meierink e.a. ed., *Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht* (Utrecht 1995) 306-309.
- Koorn, F.W.J., 'De graven van Holland en Zeeland en de begijnenbeweging', *Spiegel Historiae* 18 (1983) 438-443.
- Koopstra, M., 'De Duitse Orde in Drenthe: stichting en bezitsverwerving van de commanderij Bunne', in: D.E.H. de Boer, G. Gleba en R. Holbach ed., *'...in guete freuntlichen nachbarlichen verwantnus und hantierung...'. Wanderung von Personen, Verbreitung von Ideen, Austausch von Waren in den niederländischen und deutschen Küstenregionen vom 13.-18. Jahrhundert* (Oldenburg 2001) 271-300.
- Koopstra, M., 'Weest ritter ende guet man ende hout ridderlijcke oerde': *Portretten van broeders uit de balije Utrecht van de Ridderlijke Duitse Orde* (Utrecht 2002).
- Kort, J.C., 'Repertorium op de lenen van de commanderij van het Duitse Huis in Utrecht, 1381-1664', *De Nederlandsche Leeuw* 115 (1998) 292-295.
- Kort, J.C., 'Repertorium op de lenen van de hofstede Amstel 1236-1650', *Ons Voorgeslacht* 43 (1988) 355-406.
- Kort, J.C., *Repertorium op de lenen van Gaasbeek* (Hilversum 2001).
- Kort, J.C., 'Van Alkemade 1200-1782', *De Nederlandsche Leeuw* 114 (1997) 250-252.
- Kort, J.C., 'Van Alkemade 1200-1782 II', *De Nederlandsche Leeuw* 114 (1997) 388-389.
- Kraus, T.R., *Die Entstehung der Landesherrschaft der Grafen von Berg bis zum Jahre 1225* (Neustadt a.d. Aisch 1981).
- Krollmann, C., 'Die Herkunft der deutschen Ansiedler in Preußen', *Zeitschrift des Westpreussischen Geschichtsvereins* 54 (Gdansk 1912) 1-103.
- Kronijk van het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht 13 (Utrecht 1857).
- Kuys, J., *Kerkelijke organisatie in het middeleeuwse bisdom Utrecht* (Nijmegen 2004).
- Kuys, J., *Repertorium van collegiale kapittels* (Hilversum 2014).
- Lauwers, M., *La dime, l'Église et la société féodale* (Turnhout 2012).
- Limburg, H., *Die Hochmeister des Deutschen Ordens und die Ballei Koblenz* (Bonn en Bad Godesberg 1969).

- Limburg, H., 'Partes inferiores. Beobachtungen zur Verwaltungsstruktur des Deutschen Ordens im Westen des Reiches während des 13. Jahrhunderts', *Annalen des historischen Vereins der Niederrhein insbesondere das alte Erzbistum Köln* 17 (1969) 264-265.
- Linden, H. van der, *De cope. Bijdrage tot de rechtsgeschiedenis van de openlegging der Hollands-Utrechtse laagvlakte* (Assen 1955).
- Lloyd, S., 'The crusading movement, 1096-1274', in: J. Riley-Smith ed., *The Oxford history of the crusades* (3e druk; Oxford 2002) 35-67.
- Lock, P., *The Routledge companion to the crusades* (Londen 2006).
- Longnon, J., *L'empire latin de Constantinople et la principauté de Morée* (Parijs 1949).
- Longnon, J., 'The Frankish states in Greece, 1204-1311', in: R.L. Wolff, H.W. Hazard en K.M. Setton ed., *A history of the crusades II: The later crusades, 1189-1311* (Philadelphia 1962) 235-276.
- Loopstra, L.E., 'De Leidse commanderie van de Duitse Orde in de middeleeuwen', in: *Leids Jaarboekje* (1984) 33-59.
- Lower, M., 'Louis IX, Charles of Anjou, and the Tunis crusade of 1270', in: T.F. Madden, J.L. Naus en V. Ryan ed., *Crusades. Medieval worlds in conflict* (Farnham en Surrey 2010) 173-193.
- Lower, M., *The Tunis crusade of 1270: A Mediterranean history* (Oxford 2018).
- Lunt, W.E., 'The text of the ordinance of 1184 concerning an aid for the Holy Land', *The English historical review* 37 (1922) 235-242.
- Luttrell, A., 'The Military Orders, 1312-1798', in: J. Riley-Smith ed., *The Oxford history of the crusades* (3^e druk; Oxford 2002) 323-362.
- Maier, C.T., *Preaching the crusades. Mendicant friars and the cross in the thirteenth century* (Cambridge 1994).
- Maschke, E., 'Die Herkunft Hermanns von Salza', in: idem ed., *Domus Hospitalis Theutonicorum* (Bonn en Bad Godesberg 1970) 104-116.
- Meer, J. van der, *Geestelijk vader. De strijd om de nalatenschap van Albert van Egmond van Meerestein aan het einde van de zestiende eeuw* (scriptie Universiteit Utrecht 2003).
- Meijer, F., *De Broedertwist. Een internationaal opvolgingsconflict in nationaal perspectief. De balije Utrecht der Ridderlijke Duitse Orde in het midden van de vijftiende eeuw* (scriptie Rijksuniversiteit Groningen 1998).
- Meijer, F., '“Pruyscher saken”. Utrechtse Duitse Orde-ridders en Pruisen', in: D.E.H. de Boer, G. Gleba en R. Holbach ed., '...in guete freuntlichen nachbarlichen verwantnus und hantierung...'. *Wanderung von Personen, Verbreitung von Ideen, Austausch von Waren in den niederländischen und deutschen Küstenregionen vom 13.-18. Jahrhundert* (Oldenburg 2001) 241-270.
- Melles, J. *Bisschoppen en bankiers. De eerste Lombardiërs van de Lage Landen ± 1260* (Rotterdam 1962).
- Menache, S., *Clement V* (2e druk; Cambridge 2002).
- Meulen, J.F. van der, 'Avesnes en Dampierre of "De kunst der liefde". Over boeken, bisschoppen en Henegouwse ambities', in: D.E.H. de Boer, E.H.P. Cordfunke en H. Sarfatij ed., 1299: *één graaf, die graafschappen. De vereniging van Holland, Zeeland en Henegouwen* (Hilversum 2000) 47-72.
- Meuwissen, D., *Gekoesterde traditie: de portretreeks met de landcommandeurs van de Utrechtse Balije van de Ridderlijke Duitse Orde* (Hilversum 2011).
- Meyer, G.M. de, en E.W.F. van den Elzen, 'Van geschenk tot getal. Geschiedenis van een hoofse rekenmunt', *Revue belge de philologie et d'histoire* 58 (1980) 317-336.
- Milis, L., *L'ordre des chanoines réguliers d'Arrouaise. Son histoire et son organisation, de la fondation de l'abbaye-mère (vers 1090) à la fin des chapitres annuels I* (Brugge 1969).
- Militzer, K., 'Auswirkungen der spätmittelalterlichen Agrardepression auf die Deutschordensbalieen', in: U. Arnold ed., *Von Akkon bis Wien. Studien zur Deutschordensgeschichte vom 13. bis zum 20. Jahrhundert. Festschrift zum 90. Geburtstag von Althochmeister P. Dr. Marian Tumler O.T. am 21. Oktober 1977* (Marburg 1977) 62-75.

- Militzer, K., *Die Entstehung der Deutschordensballeien im Deutschen Reich* (2^e aangepaste druk; Marburg 1981).
- Militzer, K., *Die Geschichte des Deutschen Ordens* (Stuttgart 2005).
- Militzer, K., *Von Akkon zur Marienburg. Verfassung, Verwaltung und Sozialstruktur des Deutschen Ordens 1190-1309* (Marburg 1999).
- Mol, J.A., 'Alltag im Deutschordenskonvent Utrecht im 15. Jahrhundert', in: J. Kreem ed., *Das Leben im Ordenshaus. Vorträge der Tagung der internationalen Historischen Kommission zur Erforschung des Deutschen Ordens in Tallinn 2014* (Weimar 2019) 164-177.
- Mol, J.A., 'Crisis in Pruisen, crisis in de baliën? De casus Utrecht, 1443-1469', in: idem, *Vechten, bidden en verplegen: opstellen over de ridderorden in de Noordelijke Nederlanden* (Hilversum 2011) 206-222.
- Mol, J.A., *De Friese huizen van de Duitse Orde. Nes, Steenkerk en Schoten en hun plaats in het middeleeuwse Friese kloosterlandschap* (Leeuwarden 1991).
- Mol, J.A., 'Deux commanderies de la Frise médiévale', in: C. Higounet e.a. ed., *Les ordres militaires: la vie rurale et le peuplement en Europe occidentale (XIIe-XVIIIe siècles)* (Auch 1986) 241-254.
- Mol, J.A., 'Een toevluchtsoord voor de "arme" adel. Veranderingen in de toelating van ridderbroeders tot de Duitse Orde in de vijftiende eeuw', *Virtus. Bulletin van de werkgroep adelsgeschiedenis* 5 (1998) 33-47.
- Mol, J.A. en F.W.J. Koorn, 'Netwerken voor het Heilige Land', in: idem, *Vechten, bidden en verplegen: opstellen over de ridderorden in de Noordelijke Nederlanden* (Hilversum 2011) 106-130.
- Mol, J.A., 'Epiloog: de Moderne Devotie en de vernieuwing van het kloosterlandschap in Nederland', in: H. van Engen en G. Verhoeven ed., *Monastiek observantisme en Moderne Devotie in de Noordelijke Nederlanden* (Hilversum 2008) 213-231.
- Mol, J.A., 'Friese krijgers en de kruistochten', in: *Jaarboek voor middeleeuwse geschiedenis* 4 (2001) 86-117.
- Mol, J.A., 'Friesland en Groningen onder de Duitse Orde? Een fantastisch plan van hoogmeester Albrecht van Brandenburg-Ansbach uit 1517', *Fryslân. Kwartaalblad van het Fries genootschap* 11 (2005) 18-23.
- Mol, J.A., 'Het middeleeuwse erfgoed van de Duitse Orde in Nederland', in: idem, *Vechten, bidden en verplegen: opstellen over de ridderorden in de Noordelijke Nederlanden* (Hilversum 2011) 296-319.
- Mol, J.A., 'Nederlandse ridderbroeders van de Duitse Orde in Lijfland: Herkomst, afkomst en carrières', *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* 111 (1996) 1-29.
- Mol, J.A., 'Om riddereer of zielenheil? De Pruisenreizen van de Noord-Nederlandse adel in de veertiende eeuw', *Leidschrift. Met het kruis getekend: Heilig geweld van Koningsbergen tot Jeruzalem* 27 (2012) 113-128.
- Mol, J.A., 'Orde in de bronnen. Rekeningen als bron voor de geschiedenis van de Duitse Orde', in: D.E.H. de Boer, J.W. Marsilje en J.G. Smit ed., *Vander rekeninghe. Bijdragen aan het symposium over onderzoek en editieproblematiek van middeleeuws rekeningmateriaal, gehouden in Utrecht op 27 en 28 februari 1997* (Den Haag 1998) 122-132.
- Mol, J.A., 'Priesterbrüder in Friesland und der Ballei Utrecht während des Mittelalters', in: K. Militzer ed., *Herrschaft, netzwerke, Brüder des Deutschen Ordens in Mittelalter und Neuzeit. Vorträge der Tagung der Internationalen Historischen Kommission zur Erforschung des Deutschen Ordens in Marburg 2010* (Weimar 2012) 93-106.
- Mol, J.A., 'The knight brothers from the Low Countries in the conflict between the Westphalians and the Rhinelanders in the Livonian branch of the Teutonic Order', *Ordines Militares. Colloquia Torunensia Historica* 20 (2015) 123-144.
- Mol, J.A., 'Trying to survive: the military orders in Utrecht, 1580-1620', in: idem, K. Militzer en H.J. Nicholson ed., *The Military Orders and the Reformation: choices, state building, and the weight of tradition* (Hilversum 2006) 181-207.

- Mol, J.A., 'Vechten of verplegen? Ontstaan en begintijd van het huis en de balije van Utrecht van de Duitse Orde', in: *Jaarboek Oud-Utrecht* (1993) 45-66.
- Mol, J.A., 'Verrader van Lijfland? De Nederlandse ordemaarschalk Jasper van Munster en het begin van de Lijflandse crisis, 1554-1557', in: idem, *Vechten, bidden en verplegen: opstellen over de ridderorden in de Noordelijke Nederlanden* (Hilversum 2011) 235-268.
- Mol, J.A., 'Zur Wirtschaftsgeschichte der Deutschordensniederlassungen in Friesland', in: U. Arnold ed., *Beiträge zur Geschichte des Deutschen Ordens* 2 (Marburg 1988) 25-48.
- Moll, W., *Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de hervorming*, 2 dln. in 5 banden (Arnhem/Utrecht 1864-1871).
- Monté Verloren, J.Ph. de, 'Hoven in Holland', in: *Opstellen aangeboden aan prof. jhr. dr. D.G. Rengers Hora Siccama 1906-1942* (Utrecht 1942) 107-157.
- Moolenbroek, J.J. van, 2000 jaar Nederlanders en hun kruistochten, *Geloof in Nederland* 6 (Zwolle 2008) 171-199.
- Moolenbroek, J.J. van, 'De bekering van de Utrechtse domkanunnik Gerlacus van Dingden', in: idem ed., *Mirakels historisch. De exempels van Caesarius van Heisterbach over Nederland en de Nederlanders* (Hilversum, 1999) 31-34.
- Moolenbroek, J.J. van, 'De hellereis van Everwacker uit het diocees Utrecht', in: idem ed., *Mirakels historisch. De exempels van Caesarius van Heisterbach over Nederland en de Nederlanders* (Hilversum 1999) 222-234.
- Moolenbroek, J.J. van, 'Driehonderd schepen voor het Heilige Land. Olivier van Keulen en de kruistochtcampagne van 1213-1217', in: S. Corbellini e.a. ed., *Wonderen voor alledag. Elf opstellen over godsdienst en samenleving in de middeleeuwen door Jaap van Moolenbroek* (Hilversum 2006) 129-154.
- Moolenbroek, J.J. van, 'Nederlanders mee op kruistocht in Portugal in 1217', in: idem ed., *Mirakels historisch. De exempels van Caesarius van Heisterbach over Nederland en de Nederlanders* (Hilversum 1999) 127-133.
- Moolenbroek, J.J. van, 'Servatius en Johannes. Over de vroegste geschiedenis van het Utrechtse vrouwenklooster van St. Servaas', in: *Jaarboek Oud Utrecht* (1997) 169-204.
- Morton, N.E., *The Medieval Military Orders, 1120-1314* (Londen en New York 2014).
- Morton, N.E., *The Teutonic Knights in the Holy Land, 1190-1291* (Woodbridge 2009).
- Muller Fzn., S., 'De borchluden van Ter Horst', *Verslagen en mededeelingen van de Vereniging tot uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht* 5 (1909) 119-128.
- Neu, H., 'Heinrich I.', in: *Neue Deutsche Biographie* 8 (1969) 346-348.
- Nicholson, H.J., *A brief history of the Knights Templar* (herziene editie; Londen 2010).
- Nicholson, H.J., P.F. Crawford en J. Burgdorf ed., *The debate on the trial of the Templars (1307-1314)* (Farnham en Burlington 2010).
- Nicholson, H.J., *The Knights Hospitaller* (Woodbridge 2001).
- Niermeyer, J.F., *Delft en Delfland. Hun oorsprong en vroegste geschiedenis* (Leiden 1944).
- Nijhoff, I.A., *Klooster Bethlehem of Bielheim* (Arnhem 1853).
- Nijsten, G., '“Vanden gestant des Heiligen Landes”. Op zoek naar een vijftiende-eeuwse auteur en zijn publiek', in: P. Bange en P.M.J.C. de Kort ed., *Die fonteyn der ewiger wijsheit* (Nijmegen 1989) 82-96.
- Noordzij, A., *Gelre, dynastie, land en identiteit in de late middeleeuwen* (Hilversum 2009).
- North, M., *Geschichte Mecklenburg-Vorpommerns* (München 2008).
- Obreen, H., *Floris V, graaf van Holland en Zeeland, Heer van Friesland 1256-1296* (Gent 1907).
- Olde Meierink, B., e.a. ed., *Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht* (Utrecht 1995).
- Oostrom, F. van, *Aanvaard dit werk. Over Middelnederlandse auteurs en hun publiek* (Amsterdam 1992).
- Oostrom, F. van, *Maerlants wereld* (Amsterdam 1996).
- Ooststroom, A. van, en J.M. van Winter, 'Utrecht met HisGis. Een onderzoek naar bezitsverhoudin-

- gen in het Nedersticht van Utrecht in de Middeleeuwen', in: J.M. van Winter, *Middeleeuwen in drie-voud: hun woonplaats, verwantschap en voeding* (Hilversum 2017) 67-102.
- Otten, A., *De vestiging van de Duitse Orde in Gemert* (Gemert 1987).
- Palmboom, E., *Het kapittel van Sint Jan te Utrecht* (Hilversum 1995).
- Paravicini, W., 'Die Preußenreisen des europäischen Adels', *Historische Zeitschrift* 232 (1981) 25-38.
- Paravicini, W., *Die Preußenreisen des europäischen Adels*, 2 dln. (Sigmaringen 1989-1995).
- Pastoureau, M. en M. Popoff ed., *L'armorial Bellenville. Volume d'introduction, d'étude et d'édition* (Lathuille 2004).
- Perlbach, M., 'Deutsch-Ordens Necrologe', *Forschungen zur deutschen Geschichte* 17 (1877) 357-371.
- Pistorius, J., *Rerum familiarumque Belgicarum chronicon magnum* (Frankfurt am Main 1654).
- Pixton, P.B., 'Die Anwerbung des Heeres Christi: prediger des fünften Kreuzzuges in Deutschland', *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters* 34 (1978) 166-191.
- Post, R.R., *Geschiedenis der Utrechtse bisschopsverkiezingen tot 1535* (Utrecht 1933).
- Postma, C., *Het hoogheemraadschap van Delfland in de middeleeuwen 1289-1589* (Hilversum 1989).
- Powell, J.M., *Anatomy of a crusade 1213-1221* (Philadelphia 1986).
- Power, D., *The Norman Frontier in the twelfth and early thirteenth centuries* (Cambridge 2004).
- Pringle, D., 'Wilbrand of Oldenburg's journey to Syria, Lesser Armenia, Cyprus, and the Holy Land (1211-1212): A new edition', *Crusades* 11 (2012) 109-137.
- Reese, W., 'Gesamtdeutsche und territoriale Zusammenhänge in der Geschichte des Deutschritterordens der Niederlande', *Blätter zur deutschen Landesgeschichte* 83 (1937).
- Reigers, F., *Beiträge zur Geschichte der Stadt Bocholt und ihrer Nachbarschaft* (Bocholt 1891).
- Reijmers, A., 'Weest ritder ende guet man ende hout ridderlijcke oerde.' *De commanderij van de Ridderlijke Duitse Orde te Utrecht en haar bewoners in de vijftiende eeuw* (doctoraalscriptie Universiteit Utrecht 1992).
- Reimann, H., 'Die historische Bedeutung des Zisterzienserklosters Dargun für die mittelalterliche Entwicklung eines mecklenburgisch-pommerschen Grenzgebietes', in: W. Schich ed., *Zisterziensische Wirtschaft und Kulturwirtschaft* (Berlijn 1998) 48-63.
- Richard, J., *The crusades, c. 1071-c. 1291* (2^e druk; Cambridge 2001).
- Riley-Smith, J., *The crusades. A history* (2^e druk; Londen en New York 2005).
- Riley-Smith, J., *What were the crusades?* (4^e druk; San Francisco, Basingstoke en New York 2009).
- Röhrich, R., 'Die Belagerung von Damiette (1218-1220). Ein Beitrag zur Kriegsgeschichte des Mittelalters', in: W.H. Kiehl ed., *Historisches Taschenbuch* 5.6 (Leipzig 1876) 59-98.
- Röhrich, R., *Die Deutschen im Heiligen Lande. Chronologisches Verzeichnis derjenigen Deutschen, welche als Jerusalempilger und Kreuzfahrer sicher nachzuweisen oder wahrscheinlich anzusehen sind* (c. 650-1291) (Innsbruck 1894).
- Roosen J. en D.R. Curtis, 'The "light touch" of the Black Death in the Southern Netherlands: an urban trick?', *The economic history review* 72 (2018) 32-56.
- Runciman, S., *A history of the crusades III: The kingdom of Acre and the later crusades* (Cambridge 1951).
- Sarnowsky, J., *Der Deutsche Orden* (2^e aangepaste druk; München 2012).
- Schaik, R. van, 'Prij- en levensmiddelenpolitiek in de Noordelijke Nederlanden van de 14^e tot de 17^e eeuw: bronnen en problemen', *Tijdschrift voor geschiedenis* 91 (1978) 214-255.
- Scheepsmas, W., *Medieval religious women in the Low Countries. The Modern Devotion, the canonesses of Windesheim, and their writings* (Woodbridge 2004).
- Schimmel, M.A., 'Nederlandse Hervormde kerk te Maarssen', in: *Jaarboek Oud Utrecht* (1970) 9-34.
- Schmedding, L.C.M., *De regeering van Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht* (Leiden 1899).
- Scholtens, H.J.J., 'Jan van Eyck's "H. Maagd met den Kartuizer" en de Exeter-Madonna te Berlijn', *Oud-Holland* 55 (1938) 49-62.
- Scholtens, H.J.J., 'Necrologie van het kartuizerconvent van Monnikhuizen', *Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht* 72 (1953) 90-124.

- Schuur, J.A., *Het Duitse Huis* (doctoraalscriptie TU Delft 1982).
- Schuur, J.A., 'Springweg 21: Het Duitse Huis', *Maandblad Oud-Utrecht* (1983).
- Séjourné, D.P., *L'Ordinaire de S. Martin d'Utrecht* (Utrecht 1920).
- Setton, K.M., *The papacy and the Levant (1204-1571) I: The thirteenth and fourteenth centuries* (Philadelphia 1976).
- Sigmond, C., 'De geslachten Van Slingeland(t) in Dordrecht en het baljuwschap Zuid-Holland in de 14de en 15de eeuw', *De Nederlandsche Leeuw* 118 (2001) 521-580.
- Simpson, H.A., *Philippe Pot, grand sénéchal of Burgundy: with genealogy of the Pot family in France and other additions to "Early records of Simpson and allied families", including Frezel or Fraser, Hart, Haudt or Hout, Officer, Potts, Souillé or Souville, Stringer* (Somerville NJ 1935).
- Smets, G., *Henri, Duc de Brabant 1190-1235* (Brussel 1908).
- Smithuis, J., 'Politiek en geweld in een laatmiddeleeuwse stad. Utrecht, 1400-1430', *Tijdschrift voor geschiedenis* 123 (2010) 241-253.
- Smithuis, J., *Urban politics and the role of guilds in the city of Utrecht (1250-1450)* (proefschrift Universiteit Leiden 2019).
- Snuif, C.J., 'De commanderie der Duitsche Orde te Ootmarsum', *Verslagen en Mededelingen van de Vereniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis* 42 (1925) 1-57.
- Stapel, A. 'De ridders van de Duitse Orde in Rhenen. Hun rol in de kerk, het grondbezit en het gruitrecht', in: J. Vredenberg ed., *Geschiedenis van Rhenen* (Utrecht 2008) 58-67.
- Stapel, A. 'Steven van Zuylen van Nijveelt (?-1527). Landscommandeur van de Ridderlijke Duitse Orde balije van Utrecht', in: A.A. van Baal-De Vries e.a. ed., *De Vechtstreek. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende mensen uit de Vechtstreek* (Utrecht 1997) 203-207.
- Stapel, R.J., *Medieval authorship and cultural exchange in the late fifteenth century: The Utrecht chronicle of the Teutonic Order* (Abingdon en New York 2021).
- Stapel, R.J., '“Onder dese ridders zijn oec papen”: de priesterbroeders in de balije Utrecht van de Duitse Orde (1350-1600)', in: *Jaarboek voor middeleeuwse geschiedenis* 11 (2008) 205-224.
- Stapel, R.J., 'Priests in the military orders. A prosopographical survey of the priest-brethren in the Utrecht bailiwick of the Teutonic Order (1350-1600)', *Analecta Theutonica. Studies for the History of the Teutonic Order* 1 (2014) 102-103.
- Stapel, R.J., *The late fifteenth-century Utrecht chronicle of the Teutonic Order: manuscripts, sources, and authorship* (proefschrift Universiteit Leiden 2017).
- Steensel, A. van, *Edelen in Zeeland. Macht, rijkdom en status in een laatmiddeleeuwse samenleving* (Hilversum 2010).
- Sternfeldt, R., *Ludwigs des Heiligen Kreuzzug nach Tunis und die Politik Karls I von Sizilien* (Berlijn 1896).
- Strayer, J.R., 'The political crusades of the thirteenth century', in: Robert Lee Wolff en Harry W. Hazard ed., *A history of the crusades. II: The later crusades, 1189-1311* (Madison, Milwaukee en Londen 1969) 343-375.
- Struick, J.E.A.L., 'De weg naar de hemelpoort', in: E.S.C. Erkelens-Buttinger e.a. ed., *De kerk en de Nederlanden. Archieven, instellingen, samenleving* (Hilversum 1997) 214-232.
- Struick, J.E.A.L., 'Het bewind van de gilden en de strijd om het bisdom in de stad Utrecht 1455-1456', in: *Postillen over kerk en maatschappij in de vijftiende en zestiende eeuw, aangeboden aan prof. dr R.R. Post bij zijn afscheid als hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen* (Utrecht 1964) 85-116.
- Tesser, F., '“Hof te Dieren” in de late middeleeuwen. Deel 8: De bestuursperiode van de graven van Berg', *Ambt en Heerlijkheid* 143 (2004) 19-36.
- Tesser, F., '“Hof te Dieren” in de late middeleeuwen. Deel 10: Sweder van Dingden, vrijgraaf en stadsrechter', *Ambt en heerlijkheid* 146 (2005) 5-19.
- Tesser, F., '“Hof te Dieren” in de late middeleeuwen. Deel 11: De Duitse Orde', *Ambt en Heerlijkheid* 148 (2005) 3-21.

- Tesser, F., ‘“Hof te Dieren” in de late middeleeuwen. Deel 12: Slot; vierhonderd jaar commanderie’, *Ambt en Heerlijkheid* 149 (2005) 3-11.
- Tillemont, L.S. *Le Nain de, Vie de Saint Louis, roi de France* (1679-1694; herdruk dl. 5 Parijs 1849).
- Toomaspoeg, K., ‘Les premiers commandeurs de l’Ordre Teutonique en Sicile (1202-1291)’, *Mélanges de l’Ecole Française en Rome, Moyen Age* 109 (1997) 443-461.
- Toomaspoeg, K., ‘L’Ordine Teutonico in Puglia e in Sicilia’, in: H. Houben ed., *L’Ordine Teutonico nel Mediterraneo* (Galatina 2004) 133-160.
- Tumler, M., *Der Deutsche Orden in Werden, Wachsen und Wirken bis 1400. Mit einem Abriss der Geschichte des Ordens von 1400 bis zur neuesten Zeit* (Wenen 1955).
- Tuyl, W. van, *Het ambacht Zwammerdam. Een bijdrage tot de geschiedenis van zijn vorming en zijn bestuur* (Hilversum 1998).
- Veen, J.S. van, ‘Het patronaat der kerken van Hummelo en Drempt’, *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht* 43 (1917) 248-250.
- Verkaik, J.W., *De moord op graaf Floris V* (Hilversum 1996).
- Vermast, P.G.F., ‘De heeren van Goye. Deel II. De heeren van Goye (ex Goye, extra Goye, uten Goye) als ministeriales. Hoofdstuk I. S 1. De heeren van Goye als ministeriales in de 13de en 14de eeuw’, *De Nederlandsche Leeuw* 56 (1949) 330-410.
- Versprille, A.J., ‘Het stadsrecht van Leiden’, in: *Leids jaarboekje* 58 (1966) 29-40.
- Vey Mestdagh, J.H. de, *De Utrechtse balije der Duitse Orde: Ruim 750 jaar geschiedenis van de Orde in de Nederlanden* (Utrecht en Bilzen 1988).
- Visser, J.C., ‘De commanderie van de Ridderlijke Duitse Orde Balije van Utrecht te Maasland’, *Holland* 7 (1975) 443-463.
- Vliet, K. van, ‘De stad van de burgers (1122-1304)’, in: R.E. de Bruin e.a. ed., ‘Een paradijs vol weelde’. *Geschiedenis van de stad Utrecht* (Utrecht 2000) 73-111.
- Vliet, K. van, *In kringen van kanunniken. Munsters en kapittels in het bisdom Utrecht 695-1227* (Zutphen 2002).
- Voigt, J., *Geschichte des Deutschen Ordens in seinen zwölf Balleien in Deutschland I* (Berlijn 1857).
- Voigt, J., *Geschichte Preussens, von den ältesten Zeiten bis zum Untergange der Herrschaft des Deutschen Ordens III: Die Zeit vom Frieden 1249 bis zur Unterwerfung der Preussen 1283* (Königsberg 1828).
- Vos, P., *De leer der vier uitersten; een bijdrage tot de kennis van het godsdienstig geloof onzer vaderen in de vijftiende eeuw* (Amsterdam 1866).
- Waale, M.J., *De Arkelse Oorlog 1401-1412. Een politieke, krijgskundige en economische analyse* (Hilversum 1990).
- Warnar, G., ‘Augustijnen in Pruisen. Over de drijfveren van een Middelnederlandse dichter en literatuur binnen de Duitse Orde’, in: *Jaarboek voor Middeleeuwse geschiedenis* 8 (2005) 101-139.
- Water, J. van de, *Groot placaatboek vervattende alle de placaten, ordonnantien en edicten der edele mogende heeren Staten ’s lands van Utrecht III* (Utrecht 1729).
- Weijert-Gutman, R. de, *Schenken, begraven, gedenken. Lekenmemoria in het Utrechtse kartuizerklooster Nieuwlicht (1391-1580)* (proefschrift Universiteit Utrecht 2015).
- Wenzel, H., *Höfische Geschichte. Literarische Tradition und Gegenwartsdeutung in den volkssprachigen Chroniken des hohen und späten Mittelalters* (Frankfurt am Main 1980).
- Weststrate, J., *In het kielzog van moderne markten. Handel en scheepvaart op de Rijn, Waal en IJssel, ca. 1360-1560* (Hilversum 2008).
- Wildeman, M.G., ‘Grafschriften in de voormalige kapel van het Duitse Huis te Utrecht’, *Wapenheraut* 7 (1903) 428-429.
- Winter, J.M. van, ‘De heren van Sint-Catharijne te Utrecht’, in: W. Frijhoff en M. Hiemstra ed., *Bewogen en bewegen. Liber amicorum aangeboden aan Prof.dr. H.F.J.M. van den Eerenbeemt* (Tilburg 1986) 349-364.

- Winter, J.M. van, 'De landsheren van de noordelijke gewesten: de bisschop van Utrecht en de graven van Gelre, Kleef en Bentheim', in: D.E.H. de Boer, E.H.P. Cordfunke en H. Sarfatij ed., *Wi Florens. De Hollandse graaf Floris V in de samenleving van de dertiende eeuw* (Utrecht 1996) 55-67.
- Winter, J.M. van, 'De opkomst van ministerialiteit en ridderschap', in: C. Dekker, Ph. Maarschalkerweerd en J.M. van Winter ed., *Geschiedenis van de provincie Utrecht I: tot 1528* (Utrecht 1997) 169-180.
- Winter, J.M. van, 'Het opdringen van de graaf van Holland', in: C. Dekker, Ph. Maarschalkerweerd en J.M. van Winter ed., *Geschiedenis van de provincie Utrecht I: tot 1528* (Utrecht 1997) 181-186.
- Winter, J.M. van, *Johanniters, Tempeliers, Duitse Orde: drie geestelijke ridderorden* [Kampen 1969].
- Winter, J.M. van, *Ministerialiteit en ridderschap in Gelre en Zutphen* (Arnhem 1962).
- Winter, J.M. van, *Sources concerning the Hospitallers of St. John in the Netherlands, 14th-18th centuries* (Leiden, Boston en Keulen 1998).
- Zijl, Th.P. van, *Gerard Groote, ascetic and reformer (1340-1384)* (Washington 1963).
- Zilverberg, S.B.J., *De Stichtse burgeroorlog. Rebelle en reactie in het vijftiende-eeuwse Utrecht* (Zutphen 1978).
- Zuiderduijn, C.J., *Medieval capital markets. Markets for rents, state formation and private investment in Holland (1300-1550)* (Leiden en Boston 2009).
- Zuidervaart, H.J., 'Het verloop van de reformatie in Schelluinen', in: *Jaarboek Alblasserwaard en Vijf heerenlanden* (1984) 29-37.
- Zuidervaart, H.J., *Ridders, priesters en predikanten in Schelluinen. De geschiedenis van een commanderij van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht* (Hilversum 2013).

WEBSITES

- Broer, C.J.C. en M.W.J. de Bruijn, 'De stichting van het johannieterklooster in Utrecht': www.broerendebruijn.nl/Johannieter.html.
- Bruijn, M.W.J., 'De middeleeuwen kenden geen eigendom': www.broerendebruijn.nl/Eigendom.html.
- Duijl, J.J. van, 'Vrouwen in de Duitse Orde', *Leiden Medievalists Blog* (14-12-2018): <https://leidenmedievalistsblog.nl/articles/vrouwen-in-de-duitse-orde>.
- 'Het Duitse Huis', *Bouw van Utrecht*, Gemeente Utrecht, Afdeling Erfgoed: <https://www.bouwgeschiedenisutrecht.nl/project/duitse-huis/>
- Hofman, E., 'Bellenville's two armorials', *Heraldica Nova: Medieval and Early Modern Heraldry from the Perspective of Cultural History (a Hypotheses.org blog)* (07/07/2017): <https://heraldica.hypotheses.org/5785>.
- Hovenkamp, H., 'Verantwoording van de inventarisatie': https://hetutrechtsarchief.nl/onderzoek/resultaten/archieven?mivast=39&mizig=210&miadt=39&micode=RDO_OA&milang=nl&miview=inv2#inv3t1.
- Koorn, F.W.J., 'Machteld van Brabant', J. Hoevenberg ed., *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*: <http://resources.huygens.knaw.nl/vrouwenlexicon/lemmata/data/Machteld%20van%20Brabant>.
- Kuiken, K., 'Richardis van Holland', *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*: <http://resources.huygens.knaw.nl/vrouwenlexicon/lemmata/data/RichardisvanHolland>.
- Ooststroom, A. van, Historisch GIS Utrecht: <https://www.hisgis.nl/hisgis/gewesten/utrecht/utrecht-1/Historisch-grondbezit-utrecht>.
- Sarnowsky, J., 'Allgemeine Literatur zum Deutschen Orden und zur Preußischen Geschichte': <http://www.spaetmittelalter.uni-hamburg.de/spaetmittelalter/Lehre/Ergebnisse/Staende/literatur.html>.
- Stapel, R.J., 'Databank priesterbroeders van de balije Utrecht van de Duitse Orde': <https://docplayer.nl/107444952-Uittreksel-van-de-access-database-ordeleden-balijs-utrecht-door-rombert-stapel-gebaseerd-op-database-door-menno-koopstra.html>.

INDEX VAN PERSOONS- EN PLAATSNAMEN

Namen van middeleeuwse personen zijn gerankschikt op voornaam, moderne namen zijn gerangschikt op achternaam.

Afkortingen: br=broeder balije Utrecht, bs.=bisschop, cr.=commandeur Duitse Huis te Utrecht, DH=Duitse Huis, DO=Duitse Orde, gr.=graaf, k.=koning, lcr.=landcommandeur van de balije Utrecht, zr.=zuster balije Utrecht.

De volgende begrippen zijn niet in deze index zijn opgenomen, omdat ze veelvuldig voorkomen en daardoor effectiever via de inhoudsopgave kunnen worden opgezocht: Duitse Orde (algemeen), Utrecht (stad en algemeen), Duitse Huis te Utrecht, balije Utrecht.

Aalst 237-238	Albertus de Batburk 53
Ablaing van Giessenburg, Willem Jan d' 19	Albertus Magnus 87, 187
Abstede 73-74, 135	Albrecht, hertog van Beieren 127-128, 212, 251, 276
Achterhoek 20, 34, 47n, 125	Albrecht Förtsch, DO lcr. 295
Ada van Brandenburg 100	Albrecht Marcus 147
Ada van Holland 38	Albrecht van Brandenburg, DO hoogmeester 220
Adelheid van Brabant 47	Albrecht van Hallenberg, DO Duitsmeester 95
Adelheid van Gelre 48	Aleid, jonkvrouw van Elisabeth van Brunswijk 146, 192
Adelize van Buischere 46-48	Aleid, vrouw van Bertold Rading, zr. 135-137, 152, 163, 181, 199n
Adolf, gr. van Dassel 44	Aleid, vrouw van Herman van Bunnik 76
Adolf I, aartsb. van Keulen 38	Aleid van Gelre 83
Adolf III, gr. van Berg 38, 40, 42-44, 46-47, 54-55, 57, 70, 161, 283	Aleid van Holland 99, 137, 164, 180-181, 191, 203
Adolf van Altena, aartsbs. van Keulen 40	Alferd van Wulven 185
Adriaan Florisz, DO rentmeester Utrecht 311	Alphen aan den Rijn 100, 116, 130, 183, 227, 234, 237, 244, 283-284, 299
Aernout van Buchel 57, 97n	Altena, land van 48-50, 54
Agelo 134	Amalfi 16
Agnes van Metz 48	Amelisweerd 132
Agnese, DO zr. 136, 259n	Amersfoort 61
Aken 37, 39-41, 80, 82-85, 87, 94-96, 103, 108, 150-151, 176, 181, 254n, 275, 319, 323	Ammers 89, 96, 237, 255n-257
Akko 17-18, 29, 35-36, 42, 55-57, 107, 112-113, 141, 150, 154, 160-161, 163-166, 175, 181-182, 320, 323	Amstel, geslacht van 132
Albert van Cuyck 83	Amstel-clan 177-178, 183-187, 191, 193, 205, 215, 324-325
Albert van Egmond van Merestein, DO lcr. 14-15, 220, 316	
Albert Visser 63-67, 70-73, 75, 106, 108, 130, 193, 229	

- Amstelland 132, 173, 183
 Amsterdam 288
 Andreas van Hongarije 42
 Andreas van Werkhoven 53
 Ane, Slag bij 57, 59-60, 63, 71, 170, 319
 Angerlo 240
 Anna, heilige 258-259
 Annabroederschap van de Buurkerk,
 zie Utrecht
 Annabroederschap van de Geertekerk,
 zie Utrecht
 Annakapel DH Utrecht, zie Utrecht
 Antheun Dirksz, DO pachter 229, 232
 Antiochië 35
 Antonius van Printhaghen, DO cr. 103-104,
 106-108, 196, 326
 Apulië 35, 95, 167, 320
 Are, geslacht 52, 81
 Armenië 37
 Arnhem 60, 210, 240, 249, 274, 284, 296-297
 Arnhem, klooster Monnikhuizen 249-250,
 274, 287
 Arnold, kanunnik te Antwerpen 87
 Arnold II van Grimbergen 48
 Arnold III, gr. van Loon 47-48
 Arnold III van Grimbergen 48-49
 Arnold, Udo 36, 104-106, 171, 249
 Arnold van Amerongen 295
 Arnold van Amstel 185
 Arnold van Egmont, gr. van Gelre 285, 293
 Arnold van Foreest 179n
 Arnold van Oesten 60
 Arnold van Wezemaal 158
 Askelon 49
 Assen 20
 Atteveld 134-135, 143
 Augustijnken 274
 Bamberg, bs. van 42
 Barletta 35
 Bartholomeus van Groenevelt, DO br. 287-288
 Bavel, Bas van 27, 118, 121, 211, 272, 303
 Beatrijs van Massemen 46, 48
 Beatrix, vrouw van Simon Tristrate 147, 239
 Beatrix, vrouw van Sweder II van Dingden
 33-35, 57-62, 78, 83, 319
 Bedbur, klooster 53
 Bedburg 53
 Bemmelt 120-121, 125, 128, 134, 238-239, 298
 Bensburg, burcht 42
 Benschop 115, 137-139, 147
 Bentheim, gr. van 60, 174
 Bentheim, graafschap 134
 Berg, gr. van 50, 44, 52
 Berg, graafschap 54
 Bergambacht 237, 255n
 Bergstein, rijksleen 44
 Bernard Palcken, br. 80, 152
 Bernard van Clairvaux 16
 Bernier van Opburen, DO br. en mogelijk lcr.
 262-263
 Bernold, bs. van Utrecht 61
 Berthout, geslacht 44-47, 50-51
 Bethlehem, klooster 52, 57-60, 80, 107, 125,
 166, 172, 187, 189-190, 198-199, 203, 205
 Bertraat van de Velde 141
 Betuwe 27, 134, 237, 293, 298
 Beusichem 80
 Biesen, DH 25, 27, 47, 105-108, 165, 171, 196-
 197, 201, 213-214
 Biesen, DO balije 25, 27n, 44, 47, 104-106,
 112, 160, 171, 185, 196-203, 213-214, 220,
 249, 254n, 283-284, 306
 Biesen, lcr. 197, 201-202, 213, 278, 284, 301
 Biesma, Hedde 22
 Biezelinghe, victorinnenklooster 141
 Bijleveld bij Heicop 146
 Bocholt 29, 44, 50, 53, 57
 Bonifatius van Hummelo 134
 Bonrepas 255n, 297
 Borkum 58, 154
 Boudewijn II, k. van Jeruzalem 15
 Boudewijn van Altena 48
 Bourgondië, hertog van 301
 Bourgondiërs 20, 219, 282, 293
 Bourgondische Nederlanden 310
 Bouvines 37, 39, 81
 Bozen (Bolzano) 36
 Braasch-Schwersmann, Ursula 26, 249
 Brabant 47-50, 54, 90, 94, 142-143, 158, 192,
 197, 200, 214
 Brabant, hertog van 40, 50-51, 90, 101
 Bremen 17
 Breukelen 116, 119, 254
 Breukelerwaard 78
 Brigdamme 102
 Brouwer, Esther 25, 113, 282, 303

- Brouwerskamp 116
 Buijn, Martin de 22, 56, 87, 118, 123, 148, 188
 Budberg 53
 Buitelaar, Alp 50, 78n-79, 135, 139, 185
 Bulhorn, het goed 132, 135
 Bunne, DH 23, 202-203, 220n, 263, 296-297
 Bunnik 76
 Burchard van Schwanden, DO hoogmeester 166
 Buttinge 102, 157
 Buurkerk, zie Utrecht
 Caesarius van Heisterbach 41, 52, 54
 Cappon, Cees 55
 Catharijneconvent, zie Utrecht, johannieters
 Catharina van Beieren 274
 Catharina van Belle 46, 48-49
 Catharina van Egmond van Merestein 14
 Claes van Jutphaas 279
 Clemens IV, paus 154-156, 159, 187
 Clemens V, paus 112, 167
 Coevorden 29, 59, 319
 Coevordenaren 59
 Conrad van Vietinghoff, DO meester van Lijf-land 278-279
 Constantijn, priester in Dingden
 Constantinopel 38
 Cornelis Vereem, DO br. 238
 Cothen 238
 Croenen, Godfried 46
 Culemborg 80
 Cuyck, heren van 83
 Cyprus 35, 112, 166
 Dalen, gr. van 53
 Damiate 35, 42-47, 49, 51-52, 54, 56-57, 74, 160, 283, 319
 David van Bourgondië, bs. van Utrecht 299-300, 310
 De Lier 124, 127, 204, 207
 Dekker, Cees 56, 77, 84-86, 116n, 121-123
 Delft 14, 93-94, 96, 99, 128n, 236, 287
 Delft, hof van 94, 99, 236
 Delft, loprozenhuis Sint Lazarus 287
 Delft, Sint-Hiëronymusdal, klooster 141
 Demel, Bernhard 22
 Denemarken 58
 Deventer 190, 284
 Diederik, gr. van Kleef 59
 Diederik Berthout 47
 Diederik van Hengebach, aartsbs. van Keulen 39-40
 Diederik van Wickerode 79
 Diederik van Wied, aartsbs. van Trier 38
 Diepenem, J. van 67-68, 230
 Dieren, DH 24, 161, 189, 226, 239, 283, 285, 288, 294, 296-297, 302, 304, 306, 321
 Dieren, hof te 43-45, 52, 54, 56, 284, 306
 Dingden 34, 44, 50, 52-53, 57-61
 Dingden, geslacht 59, 81
 Dirk I van Wassenaar 90, 97
 Dirk III van Altena 47-49, 51, 107
 Dirk III van Wassenaar 238, 257-258, 275-276, 323
 Dirk IV van Wassenaar 257
 Dirk V, gr. van Kleef 90
 Dirk VII, gr. van Holland 38
 Dirk de Blois van Treslong, DO lcr. 14
 Dirk Peulmans 250, 252
 Dirk Thonisz 256
 Dirk van Amerongen, DO br. 287
 Dirk van Are, bs. van Utrecht 52, 73-74
 Dirk van Brederode 193
 Dirk van Delft alias van Coudenhove 97-101, 106, 108, 130, 183, 319
 Dirk van der Horst, DO cr. 185, 198
 Dirk van der Velde 131, 146
 Dirk van Dijk, DO br. 287
 Dirk van Enghuizen, DO lcr. 282, 289, 294, 297-299, 301-302, 326
 Dirk van Holland, DO meester der Lage Landen 167, 181-183, 185, 187, 199-201, 208, 214, 320, 325-326
 Dirk van Overrijn 70
 Dirk van Papenhoven 165, 197
 Dirk van Randerode 52, 73
 Dirk van Utrecht, DO br. 197-198
 Dirk van Warmond 99
 Dirk Vrenk 186
 Dirk Wouman 311
 Doesburg 174, 190, 240
 Doesburg, DH 24, 190, 203, 253, 300, 302
 Doesburg, kerk van 125, 166, 169, 171-172, 190, 198, 203-204, 249
 Doesburg, pastoor van 125, 253
 Doetinchem 52, 57, 172, 189
 dominicanen, zie predikheren

- Domkapittel, zie Utrecht
- Drempt 20, 125-126, 134, 147
- Drenthe 23, 29, 59, 63, 70, 74, 125, 135, 150, 170, 319, 323, 327
- Drenthen 59-60
- Drumpt 125, 210, 212
- Duisburg 53
- Duitse gebieden 42, 51, 153, 157
- Duitse kruisvaarders 42
- Duitse kustgebieden 41
- Duitse Rijk, zie Heilige Roomse Rijk
- Eberhard von Saunsheim, DO Duitsmeester 296
- Eberhard von Stetten, DO Duitsmeester 295
- Edmund van Werth, bs. van Koerland 171
- Eelde 125, 204
- Egidius, DO procurator goederen in Brabant en de Vier Ambachten 197
- Egidius, kanunnik kapittel Sint Marie te Utrecht 85
- Egidius van der Vene, DO br. 160
- Egypte 35, 38, 45
- Eickels, Klaus van 45-46, 181, 249
- Elias van Parijs 80
- Elisabeth, dochter van Albert van Egmond van Merestein 14-15
- Elisabeth, dochter van Gijsbrecht IV van Amstel 138-139
- Elisabeth, vrouw van Mathijs Gerritsz Pot 286
- Elisabeth van Brunswijk 95, 146
- Elisabeth van Thüringen 82n, 92-93, 263, 288
- Elisabethkapel DH Utrecht, zie Utrecht
- Emmerik 80
- Engeland 50
- Engeland, k. van 38, 40
- Engelbert, pastoor in Dingden 60
- Engelbert I, gr. van Berg 43
- Engelbert van Berg, aartsbs. van Keulen 40-41
- Ermegard, vrouw van Nicolaas van Putten 102
- Ermgard, vrouw van Gijsbert van der Vismarkt 148
- Ernst van Royen 314
- Ernst van Wulven, DO maarschalk 57, 140, 160, 184
- Ernst van Wulven (A) 53, 57, 160
- Ernst van Wulven (B) 131, 143, 179, 185
- Eugenius III, paus 150, 168
- Eugenius IV, paus 293
- Euphemia, vrouw van Herman I, gr. Lohn 34n
- Euphemia van Coevorden 34n
- Europa 15, 164, 166, 168, 195, 271
- Europa, Noordoost 29
- Europa, West 39, 275
- Everard, hofmeier Bunnik 77
- Everwacker, bisschoppelijk rentmeester Utrecht 41, 54-56, 107
- Fabius, F.J.W. 20
- Favreau, Marie-Luise 17
- Fementia, vrouw van Albert Visser 63-67, 70-73, 75, 106, 130, 193, 229, 259n
- Fije, vrouw van Gerrit Pude 147
- Filips II, k. van Frankrijk 151
- Filips VI, k. van Frankrijk 168
- Filips de Goede 293, 299
- Filips de Schone 240n
- Filips van Zwaben 37-38
- Floris III, gr. van Holland 179
- Floris IV, gr. van Holland 75, 84, 89-91, 93, 96
- Floris V, gr. van Holland 97, 99-100, 125, 136-138, 142, 146, 163-164, 172, 176, 179-188, 191-194, 203-207, 215, 319-320, 324-325
- Floris de Voogd, gr. van Holland 97, 177-179, 181
- Floris de Zwarte 73
- Floris van Alkemade (A), DO br. 251
- Floris van Alkemade (B) 278
- Floris van Alkemade (C) 278
- Floris van Avesnes 164-165, 180
- Floris van Egmond 313
- Floris van Holland, DO preceptor van Sicilië 160, 181-182
- Floris van Jutphaas, DO br. 270, 279
- Floris van Wevelinkhoven, bs. van Utrecht 258
- Forastus van Vorst 52
- Frankfurt 58, 198, 221, 278, 302
- Frankfurt, DO commanderie 295
- Frankrijk 50
- Frankrijk, k. van 112, 191
- Frans van der Loe, DO lcr. 219
- Franse kruisvaarders 163
- Franse Pruisenreizigers 279
- Fransen 43
- Frederik, kanunnik kapittel Sint Marie te Utrecht 85
- Frederik, schout van Holland in Pruisen 173

- Frederik I, keizer 43
 Frederik II, keizer 37-41, 43, 50, 58, 80-82, 86, 90, 92, 95, 165
 Frederik Claasz, DO pachter 229, 232
 Frederik Gherwaerts, DO rentmeester Utrecht 256
 Frederik Heye, DO br. 134, 193
 Frederik Utenham 243, 264
 Frederik van Are, bs. Münster 51
 Frederik van Arreth, DO br. 152, 171, 179, 202-203
 Frederik van Baden, bs. van Utrecht 313
 Frederik van Blankenheim, bs. van Utrecht 255, 264, 273, 286, 290-291, 325
 Frederik van der Meer 270
 Frederik van Loerik 53
 Frederik van Rheden, DO br. 189
 Frederik van Zuylen 191
 Frederik Zoudenbalch 186
 Fresingers, zie Utrecht
 Friesach 36
 Friese geestelijken 140
 Friese kruisvaarders 42, 58, 82, 153-154, 157, 159-160n
 Friesland 21, 84, 154
 Friesland, DO commanderijen 21, 23, 171, 197, 200, 214-215, 307
 Friezen 39, 41-43
 Galecop 64, 143n, 222, 229, 265-266, 268, 270, 287
 Geer van Oudegein, Jan Jacob de 20, 43, 77-78, 94, 104, 281-282
 Geert Grote 249-250, 253-254n, 273, 321
 Geertekerk, zie Utrecht
 Geertruidenberg 151
 Geesteren 134
 Gein, het 62, 80
 Gelderse ministerialiteit 185
 Gelderse rivierengebied 195, 271-272
 Gelkenes 255n-257
 Gelkinge, familie 58
 Gelre 50, 54, 174, 185, 204, 210, 292, 301-302, 309, 313, 317
 Gelre, DO goederenbezit in 117, 125, 234, 237, 239, 244-246, 289
 Gelre, gr. van 50, 54, 60-61, 83, 177
 Gelre, hertog van 290
 Gemert, DH 47, 198, 298
 Georg van Wied 41
 Gerard, gr. van Loon 47-48
 Gerard, pastoor Pieterskerk Leiden 136
 Gerard I van Grimbergen 48
 Gerard II van Grimbergen 48
 Gerard III, gr. van Lohn 34
 Gerard III van Grimbergen 46, 48
 Gerard de Vries 186
 Gerard Palcken 80
 Gerard Spiering 179n
 Gerard Sprunc 79n
 Gerard van Breda 188
 Gerard van de Wateringe 139
 Gerard van Dolre 139
 Gerard van Malberg, DO hoogmeester 95
 Gerard van Meerlo 59
 Gerard van Ophemert, DO br. 210
 Gerard van Overvecht 77-79, 83, 85-86, 131
 Gerard van Printhaghen 107-108, 197
 Gerard van Rijn, DO br. 139-140, 193
 Gerard van Ruwiel, DO br. 108
 Gerard van Vliederhoven, DO br. 248, 252-257, 259-261, 263-264, 270, 275, 280, 325
 Gerard van Wesel 289
 Gerarda, vrouw van Matheüs Pott 311
 Gerhardus de Ylhorst 60
 Gerlach (A) van Dingden 51
 Gerlach (B) van Dingden 52, 73
 Gerlacus Longus 60
 Gerlacus van Rhenen 133
 Gerrit de Jonge, DO br. 252, 254, 258, 275-276
 Gerrit Martijnsz, DO pachter 243
 Gerrit Noest 240
 Gerrit Pude 147, 194
 Gerrit Splinter van der Enghe, DO lcr. 215, 246-248, 254, 260, 262-264, 280, 289-290, 321, 326
 Gerrit Taesz, DO rentmeester Utrecht 292
 Gerrit van Rijn 140
 Gerrit van Vleuten, DO pachter 116, 143
 Gerrit van Zuylen van Nijvelt 314
 Gerrit Woutersz, DO pachter 243
 Gertrudis van Nijvel 72
 Gijsbert Gherwaerts, DO pachter 256
 Gijsbert Hondertmarc 152, 167, 200, 208
 Gijsbert van Boekhorst 125, 204
 Gijsbert van der Vismarkt 148
 Gijsbert van Lokhorst 265, 290, 325

- Gijsbert Wstinc 273
 Gijsbrecht III van Amstel 177
 Gijsbrecht IV van Amstel 128, 132, 138-139, 147, 172-173, 177, 179, 183-187, 191, 193, 205, 300
 Gijsbrecht van Dolre, DO br. 123, 139, 193
 Gijsbrecht van Goy, DO cr. 84-85, 130, 132, 135, 137, 156, 158-159, 170, 179, 184, 193
 Gijsbrecht van IJsselstein 276-278
 Gijsbrecht van Overvecht 264
 Gijsbrecht van Ruwiel, br. 77-79, 83, 106, 108, 130-131
 Gijsbrecht van Zuylen 131
 Gilbert van Zottegem 46, 48
 Gillis I 'met de baard' Berthout 45-49
 Gobert van Perweis 86-87, 152, 159, 187-188, 324
 Goderd van Ingen Nuland, DO br. 296-298, 300
 Godfried Monich 53
 Godfried van Leeuw 47
 Godfried van Rhenen, bs. van Utrecht 52, 133
 Gosen van Garnaer, DO lcr. 149, 212, 214, 262n
 Gosen van Rossum, DO lcr. 312-313, 316
 Goswijn Janszoon, DO pachter 118, 140
 Goy, 't 79n, 83, 116, 132-133, 135, 147, 224-225, 227-228, 260, 309
 Goy, van, geslacht/familie 83, 132, 177
 Gozewijn van Randerode, elect bs. van Utrecht 86
 Grauwert, familie 66
 Gregorius IX, paus 81
 Gregorius X, paus 161-162, 164, 167
 Griekenland 167
 Groeneweg 78n
 Grögor-Schiemann, Daniela 22
 Groningen 21, 29, 58
 Guda van Loon 46-49
 Gulik 52-53, 274
 Gulik, gr. van 171
 Gwijde II van Blois 259, 275-276, 323
 Gwijde van Avesnes, bs. van Utrecht 127, 148, 192-194, 214
 Gwijde van Dampierre, gr. van Vlaanderen 155
 Haarlem 91, 289
 Haarlem, Sint-Janshuis 141, 192
 Haastrecht 244, 255n
 Halle aan de Saale 36
 Harenberg, Ed 57, 190
 Harmelen 117, 193, 242
 Hartmann van Heldrunen, DO hoogmeester 189
 Hasselt 25
 Heer Heijncamp, land van het DH te Utrecht 67
 Heicop 131, 146, 242
 Heilig Grafkerk, zie Jeruzalem
 Heilige Land 29, 35-36, 42, 55, 59, 76, 82, 87, 95, 102-103, 112, 133, 137, 140-141, 150-169, 171, 176, 179-180, 184, 190, 215, 248, 285, 320, 323, 327
 Heilige Roomse Rijk 18-19, 25, 35, 37-38, 49, 51, 53, 58, 61, 81-82, 95, 102-105, 151, 166, 171, 195, 198-199, 249, 271, 282, 296, 316, 318, 321
 Heinrich, DO prior 36
 Heinrich Seuse 253
 Heinrich von Walpot, DO hoogmeester 36
 Hespenni, zie Hennesprong
 Henderikx, Peter 61, 99, 102
 Hendrik, DO meester der Lage Landen 63, 75, 89, 106
 Hendrik, DO praeceptor 36
 Hendrik, domproost van Ermland 182
 Hendrik, kapelaan en notaris van de graaf van Berg 44
 Hendrik, schout van Holland in Pruisen 173
 Hendrik I, hertog van Brabant 38, 40, 47, 57
 Hendrik I Berthout 46, 48
 Hendrik II, hertog van Brabant 82, 90-91
 Hendrik II, k. van Engeland 151
 Hendrik III, k. van Engeland 154
 Hendrik VI van Hohenstaufen, keizer, k. van Sicilië 35, 37
 Hendrik Bart, DO hoogmr. 36
 Hendrik Cocke, DO br. 207
 Hendrik de Witte 287
 Hendrik Raspe, rooms-k. 81-82, 84, 89, 95
 Hendrik van Alkemade, DO lcr. 212-213, 249-251, 278
 Hendrik van Almelo 179
 Hendrik van Antwerpen 151
 Hendrik van Beieren, elect bs. van Utrecht 220, 226, 315-316

- Hendrik van de Kamp 78n
 Hendrik van de Lek 98, 174, 179
 Hendrik van Hackfort, DO lcr. 301, 308
 Hendrik van Hoenhorst, DO lcr. 251, 254, 259n
 Hendrik van Hohenlohe, DO hoogmeester 95
 Hendrik van Metz van Lotharingen 165
 Hendrik van Rijnsburg, DO br. 146, 192
 Hendrik van Schönrode 44
 Hendrik van Smithuizen 98
 Hendrik van Vianden, bs. van Utrecht 79, 86-88, 124, 132, 148, 152, 154-157, 177-180, 187-188, 204, 324
 Hendrik van Vianen 307
 Hendrik van Vileke 44
 Hendrik van Vliedervoven 252
 Hendrik van Voorne 97, 101-102, 108, 128, 152, 240
 Hendrik van Werden 187
 Hendrik van Werendijke 157
 Hendrik van Zuylen van Nijvelt 313
 Hendrik Willem die Bleycker, DO pachter 311
 Hennesprong 79, 85
 Herbaren van Drongelen, DO cr. 142-143, 192, 200, 206
 Herman, dienaar DO commandeur van Ophe-
 mert
 Herman I, gr. van Lohn 34, 58-60
 Herman II, gr. van Lippe 40-41
 Herman V van Woerden 177
 Herman VI van Woerden 179, 183-185, 191, 193
 Herman Ouderidder 66-67, 70, 139, 229
 Herman van Are 200, 208
 Herman van Bonn 39
 Herman van Brandlecht, DO br. 276
 Herman van Bunnik 76, 80, 151-152
 Herman van Dammasch 298
 Herman van den Rijn 128
 Herman van Keppel, DO lcr. 246, 281-284, 288-289, 291-294, 303-304, 306, 309, 317, 321, 325-326
 Herman van Lokhorst 265, 273, 286, 290, 325
 Herman van Rijkkel, DO meester der Lage Lan-
 den 197
 Herman van Rijneveld 279
 Herman van Senden 52
 Hermann von Salza, DO hoogmr. 36-38, 53, 58-59, 70, 92, 95, 104
 Hessen, DO balije 26, 199, 249
 Heusden 142-143, 192
 Hieronimus Johannis 221-222
 Hildegont van Nijvelt 314
 Hoenkoop 255n, 257
 Hoeve bi der steghe, zie Steghehoeve
 Hof te Dieren, zie Dieren
 Hof ter Weyde 71, 74
 Hoge Raad van Adel 19
 Hohorst, klooster 61
 Holland 47, 49, 84, 89-91, 93, 97, 101, 116, 132, 141-143, 160, 164, 173, 177-179, 182-184, 187-188, 191-192, 220, 289, 291-292, 299, 302, 307, 309-310, 316
 Holland, DO commanderijen 103, 116, 173, 193, 204-208, 214-215, 234, 253, 325
 Holland, DO goederenbezit in 29, 88, 103, 105-108, 116, 130, 167, 192-193, 196, 234-237, 244-246, 257, 283, 292, 297-299, 301, 325
 Holland, gr. van 29, 49-51, 54, 83, 89, 97-98, 100-103, 142, 162, 173, 177-179, 184, 186-187, 189, 192, 208, 215, 320, 322, 324-325, 327
 Holland, grafelijke familie 24, 29, 75-76, 83-84, 88-90, 96, 97, 103, 136, 149, 173, 176-177, 180, 182-183, 191-192, 208, 215, 319-320, 323-324, 326-327
 Holland, Hof van 14, 298, 301
 Holland, kruisvaarders uit 42
 Holland, Pruisenreizigers uit 174
 Holland in Pruisen 172-173, 191n
 Hollanders 172-173
 Hollandse adel 138, 143, 173, 179, 193
 Hollandse ministerialiteit 51
 Hollandse ridderschap 51, 97, 101, 143n, 213
 Honorius III, paus 41, 74
 Honorius IV, paus 190
 Hoograven 62, 70, 314
 Hoppenbrouwers, Peter 119
 Horneck 220
 Houten 53, 79, 85n, 116, 119, 124, 132, 135, 140, 233, 260, 262, 265, 283
 Houten-'t Goy, parochie 85, 116, 132
 Hoven van Genderen, Bram van den 27, 117, 310
 Hubert, leenman van de proost van Tiel 209

- Hubert Cats 179n
 Hubert van Wulven, DO pachter 118, 140, 193
 Hucker, Bernd Ulrich 40
 Hugo, schout van Buttinge 157
 Hugo Storm 53
 Hugo van Rhenen, DO br. 130, 133, 135, 137,
 151-152, 156, 159, 179, 184, 203
 Hugo van Vleuten 146
 Huiting, Jan 71, 117-118
 Huizinga, Johan 26
 Hummelo 134, 125, 147
 Ibelings, Bart 24, 255-256, 275
 IJsselstein 139
 IJsselstein, geslacht 276-277
 Innocentius II, paus 16
 Innocentius III, paus 17, 38-41, 151
 Innocentius IV, paus 80-83, 86, 95, 168-169,
 181
 Italianen 43
 Italië 42-43, 166-167
 Jacob, kleinzoon van Natalie, dochter van
 vrouwe Massen 168
 Jacob, zoon van Frederik en Lisa Heye 134
 Jacob Coep, DO br. 276
 Jacob de Housoemaker 149
 Jacob de Rover, DO br. 263, 265
 Jacob de Wit, DO br. 300
 Jacob Gerritsz, DO pachter 292
 Jacob Horreman, DO huiscr. 298
 Jacob Momme 299-300
 Jacob Pot 311n
 Jacob Soudekin, DO br. 188
 Jacob Taets van Amerongen, DO lcr. 14, 23,
 125, 142, 204, 219
 Jacob van Amerongen 287
 Jacob van Arnhem 60
 Jacob van Benthem 174
 Jacob van Gaasbeek 295
 Jacob van Lokhorst 265, 270, 290, 325
 Jacob van Maerlant 169, 175-176
 Jacob van Zuden 141
 Jacob Zoudenbalch 188
 Jacobikerk, zie Utrecht
 Jadwiga, koningin van Polen 279
 Jamees, A. 46
 Jan I, gr. van Holland 191, 208
 Jan I van de Leede 138-139
 Jan II, gr. van Holland 164, 191-192
 Jan II van de Leede 1861-87
 Jan III, gr. van Holland 291
 Jan III van Montfoort 310
 Jan de Bole Dirksz 260, 262
 Jan de Heuyter 315
 Jan de Ruiter 127
 Jan die Rose, DO pachter 143
 Jan Gerbrandsz van Leiden 91
 Jan Gerritsz 264
 Jan Gerritsz van Bronkhorst 261
 Jan Hendriksz de Wit, DO pachter 233
 Jan Jansz Potter 207, 227
 Jan Leder, DO br. 137-139, 152, 166, 187, 199,
 229, 243, 323
 Jan Rutgersz van den Berch 227-228
 Jan Taets 288
 Jan van Aken, DO br. 253-254
 Jan van Blois 274-276
 Jan van Cuyck 191
 Jan van der Meer 270
 Jan van Drongelen 174
 Jan van Eenem, DO br. 208
 Jan van Enghuizen, DO br. 297
 Jan van Eyck 288
 Jan van Gent, DO br. 298
 Jan van Grailly 163
 Jan van Leiden, DO br. 202, 206
 Jan van Nassau, elect bs. van Utrecht 135,
 152, 155, 157, 163, 171, 183-187, 189-190,
 198, 206, 215
 Jan van Nattevelt, DO pachter 243
 Jan van Noordwijk 167
 Jan van Osdorp 299
 Jan van Salland 239
 Jan van Sierck, bs. van Utrecht 190-191
 Jan Vos, DO br. 288-289, 304
 Jannes Tolnaer 275
 Janse, Antheun 138, 278
 Jeruzalem 15-17, 49, 55, 71, 74, 150-151, 154,
 161, 166, 285
 Jeruzalem, Heilig Grafkerk 16, 162
 Jeruzalem, koninkrijk 16, 55
 Jeruzalem, Mariahospitaal 17
 Jeruzalem, Tempelberg 16
 Jeruzalembroederschap Utrecht, zie Utrecht
 Johan, DO br. te Maasland 137, 203
 Johan Gerritsz van Bronkhorst 260-261
 Johan van de Zande, DO lcr. 92, 246-248, 261-

- 265, 271, 278, 280-281, 283, 289, 291, 293, 321, 325-326
- Johan van der Lawick 298
- Johan van der Molen, DO br. 252
- Johan van Diest, bs. van Utrecht 127
- Johan van Drongelen, DO lcr. 28, 33, 142, 239, 283, 298-299, 301-302, 306-312, 315, 317, 321-322, 326
- Johan van Haften, DO lcr. 294, 299-301
- Johan van Hattem, DO br. 259n
- Johan van Hoenhorst, DO lcr. 112, 174, 195-196, 201-202, 210, 212-213
- Johan van Hoey 270
- Johan van Popkensburg, DO br. 152, 157, 159, 202
- Johan van Rijneveld 279
- Johan vom Rotenstein 111
- Johan Woltersz, DO br. 304
- Johan Zuermont, DO br. 275
- Johan Zwart, DO br. 134, 143, 146, 193-194
- Johanna, gr. van Vlaanderen 101
- Johannes de Beke 169, 177
- Johannes de Doper 93
- Johannes van Stoetwegen 78
- Johannes Walchorn 165
- Johannieterorde/johannieters 16-17, 36, 43, 71, 81, 112, 141, 163, 166-168
- johannieters te Utrecht, zie Utrecht
- Jutphaas 78n, 134, 139, 232, 265, 268, 270, 279, 290
- Kamerijk 82
- Karel II, k. van Anjou 164-165
- Karel V, keizer 128, 220, 226, 233
- Karel Martel 67
- Karel van Egmond, hertog van Gelre 313
- Karinthië 36
- Karl van Trier, DO hoogmeester 200
- Karweg 35
- Katwijk 257
- Katwijk, DH 24, 113, 116, 238, 253, 257-258, 276, 303, 323
- Katwijk, DO goederenbezit 238, 258, 260, 276, 279
- Katwijk, kapel van Sint Marie 257, 323
- Keizersweerd 96, 103
- Ketner, Frans 184, 189n
- Keulen 27, 40-41, 52, 82, 86-87, 96, 188, 275
- Keulen, aartsbisdom 39-40, 42, 53
- Keulen, aartsbs. 54, 75, 79
- Klaaskerk, zie Utrecht
- Klaversma, T. 49
- Kleef, gr. van 59
- Kleef, graafschap 33-34, 50, 54, 185
- Kleef, stad 53
- Kleine-Spouwen 47
- Klück, Bart 21, 148-149, 309
- Koblenz 171
- Koblenz, DH 26, 38, 54, 88, 105, 171, 194, 200-201
- Koblenz, DO balije 26, 44n, 104, 106n, 129, 195, 199-202, 249, 283
- Kockengen 146, 242
- Koenraad IV, rooms-koning 95
- Koenraad van Anefeld 160
- Koenraad van Are-Hochstaden, aartsb. van Keulen 81-82, 87, 96
- Koenraad van Feuchtwangen, DO hoogmeester 166
- Koenraad van Mandern, DO meester der Lage Landen 198-199
- Koenraad van Monnikhuizen, DO br. 253
- Koenraad van Solms, DO meester der Lage Landen 106-107, 160
- Koenraad van Thüringen, DO hoogmeester 92, 95
- Koopstra, Menno 23, 202, 213
- Konrad von Egloffstein, DO Duitsmeester 290
- Konrad von Erlichshausen, DO hoogmeester 296
- Korstiaen Sproncz 79n
- Kort, Jacob 278
- Kortrijk, buurtschap 116, 135, 146, 242
- Kromme Rijn 56, 132, 143, 233
- Kromme Rijngebied 25, 53, 62, 77, 83, 113, 116, 135, 206, 222, 227, 233, 237, 265, 282-283
- Laag-Nieuwkoop 146, 192
- Laagraven 62, 70, 137, 222, 314
- Lambert, officiaal van Utrecht en DO br. 158
- Lambert de Vries 192-194
- Lambert van Elborch 221
- Langerak 255n-257, 292, 297
- Lankern 35, 44-45, 52-53
- Leeuwarden 20
- Leiden 24, 100, 127, 136, 257, 284-285, 299
- Leiden, DH 23, 100, 116, 137, 141, 167, 179, 213, 276, 324

- Leiden, DO goederenbezit 116
 Leiden, Pieterskerk 136, 179, 198, 204, 253
 Lek 83, 97, 116, 234, 237
 Lek, heren van de 97
 Leo, vorst van Armenië 39
 Leopold VI, hertog van Oostenrijk 37
 Levant 15, 18, 24, 37, 150-151, 157, 164, 166, 320, 323, 327
 Lichtenbergers, zie Utrecht
 Lienden 237, 246
 Lijfland 18, 21, 59, 113, 150, 166, 168-169, 171-172, 174, 195, 199, 248-249, 251, 274, 276, 278-279, 282, 290, 296-297, 307, 320
 Lijnpad, gerecht 35, 56, 62-63, 66-69, 71, 73, 76, 116, 138, 228-229, 244, 264
 Limburg, Hans 104
 Lippe, van, geslacht 59
 Lisa Heye 134, 193
 Lisa Leder 137-139, 152, 166, 199, 229, 243, 323
 Lodewijk I, gr. van Loon 46, 48-49
 Lodewijk II, gr. van Loon 38, 40n, 47
 Lodewijk IX, k. van Frankrijk 80, 153-155, 157-158, 161
 Lodewijk van Konswilre, DO meester der Lage Landen 197, 201
 Loerik 79, 85n
 Loerik, van, geslacht 53
 Lohn, gr. van 61
 Lohn, graafschap 50, 52, 60, 196
 Lokhorsten, zie Utrecht
 Loon (Looz), graafschap 34, 44, 48, 50, 54
 Loon, gr. van 49-50
 Lopik 53, 255n
 Lopikerwaard 244
 Lotharingen, DO balije 165, 220
 Lubbert Bol, DO br. 259-261, 273, 321, 325
 Lübeck 17
 Ludolf van Bunne, DO cr. 199, 202-203
 Ludolf van Lopik 53
 Ludolf van Münster 60
 Ludolf von Kroppenstedt, aartsbs. van Magdeburg 36
 Luik 82, 107, 153-154, 161, 171, 201
 Lyon, Eerste Concilie van 80
 Lyon, Tweede Concilie van 161
 Maarssen 226, 234, 262n, 315-316, 322
 Maarssen, kerk van 234, 315-316
 Maartenskerk, zie Tiel
 Maasland 24, 91, 99, 137, 180, 208, 235-236
 Maasland, DH 14, 24, 92, 94, 113, 212-213, 215, 220, 249-251, 253, 302, 312, 320
 Maasland, DH Hofdijk 24, 99-101, 108, 113, 116, 120, 182-183, 203-204, 207-209, 212-213, 236, 250, 319-320, 324
 Maasland, DO goederenbezit 88-89, 93, 99-101, 107-108, 114, 116, 120-121, 130, 141, 167, 180, 183, 192, 196, 200, 203-204, 207-208, 227, 234-238, 241, 246, 250-251, 254, 320, 323
 Maasland, kerk van 89, 92-93, 103, 107-108, 113, 124, 196, 204, 208, 212, 250, 319-320, 323
 Maastricht 19, 25, 275
 Maastricht, DH 213, 275
 Maastricht, Sint Servaaskapittel 122
 Machteld van Brabant 48, 90-93, 98-99, 176
 Machteld van Gelre 183
 Maes van de Zande 270
 Marburg 92
 Marburg, DH 195, 198, 249
 Margaretha, gr. van Vlaanderen 158
 Margaretha van Bornem 48
 Margaretha van Cuyck 98
 Margaretha van Grimbergen 48
 Margriet, vrouw van Willem van Lokhorst 311
 Margriet, zus van Maes van de Zande 270
 Margriet van Lokhorst 311
 Maria, moeder van Christus 49, 90-93, 258-260, 276, 286, 288
 Maria van Amerongen 315
 Maria van Bourgondië 310
 Maria van Brabant 40, 90
 Maria van Hongarije, landvoogdes van de Nederlanden 220
 Mariënborg, klooster 63
 Marienburg (Malbork) 18, 113, 166, 168-169, 320
 Mariënwierd, premonstratenzer abdij 27, 66, 91, 117, 194-195, 297, 303
 Martinus IV, paus 154, 164, 291
 Martinus V, paus 293
 Massemen 46
 Mathias van Frankfurt, DO meester der Lage Landen 197
 Mathias von Lonnich, DO Duitsmeester 198
 Mathilde van Béthune 48

- Mathilde van Dendermonde 46, 48
 Mathilde van Ninove 48
 Maurik 237-238, 240, 246, 297, 312
 Mechelen 51
 Mechelen, DH (Pitsenburg) 44n, 46, 197, 200
 Mechteld van Are 47-48
 Melis Stoke 184
 Menko, abt klooster Bloemhof te Wittewierum 82, 153-154, 169
 Meuwissen, Daantje 22, 142
 Middelburg 102-103, 165
 Middelburg, DH 24, 92, 103, 205-207, 263, 275, 302, 313, 324-325
 Middelburg, DO goederen 102, 117, 157, 234
 Middelburg, Noordmonsterkerk 202, 205
 Middellandse Zeegebied 37, 113, 160-161, 166-167, 169, 174, 182, 323-324
 Militzer, Klaus 17, 104-105, 106n, 160, 165
 minderbroeders Utrecht, zie Utrecht
 Mol, Hans 21-24, 33, 71, 75, 100, 105, 107, 140, 161, 169, 179, 181-182, 200, 203, 214, 247-248, 281-282, 296, 305-306
 Molenhoeve, land van het DH te Utrecht 67, 116, 229, 232
 Monnikhuizen, zie Arnhem
 Montfoort 183-184, 191, 242
 Montfoort, burcht in Galilea 160
 Montfoort, heer van 240
 Montfoort, land van 116
 Moolenbroek, Jaap van 49, 54, 154
 Münster 51-52, 290
 Münster, bisdom 34, 50, 52
 Münster, bs. van 42, 50-52, 57, 59
 Münster, DH 26, 107, 290, 294
 Münster, DO balije 26
 Munsterbilzen, abdij 47
 Nederlanden 19-21, 38, 47, 50, 58, 74, 81-82, 165, 219, 247, 271, 282, 303
 Nederlanden (Partes Inferiores), DO balije 25-27, 89, 108, 197, 199-201
 Nederlanden, DO in de 24, 27, 35, 38, 43, 49, 54, 57, 74, 92-93, 104, 107, 146, 161, 191, 196, 200, 214, 219, 275
 Nederlanden, Noordelijke 24, 26, 39, 92-93, 104-105, 146, 214, 248, 271, 321
 Nederlanden, Zuidelijke 25, 44, 195, 197, 271
 Nederlandse kruisvaarders 41, 44, 49, 53, 58, 74, 82, 153
 Nederlandse kustgebieden 39, 41
 Nederlandse Pruisenreizigers 169, 173, 279, 323
 Nedersticht Utrecht 28, 33, 53, 77, 83, 116n, 132, 163, 177, 237, 310, 325
 Nedersticht Utrecht, DO goederenbezit 12, 43-44, 78, 115-116, 222, 226, 232, 234-235, 245, 318
 Nedersticht, Staten van het 313
 Nes, DH 23, 84, 127, 197, 213-215
 Nicolaas I, heer van Putten 101-103
 Nicolaas III, paus 134, 163
 Nicolaas IV, paus 190
 Nicolaas Coster 288
 Nicolaas Schrijver 152, 156
 Nicolaas van Cats 184
 Nicolaas van der Dussen, DO lcr. 301
 Nicolaas van Horn, DO meester der Lage Landen 198
 Nicolaas van Persijn 90, 97
 Nicolaas van Putten, DO schenker 97, 102-103, 108, 152
 Nicolaas van Twente, DO br. 165
 Nideggen 44
 Niemandsvriend, tolplaats 89, 96, 137
 Nieuwkoop 146
 Nijl 43
 Node bij Rhenen 120-121, 133-134, 238, 255
 Noordelijke Nederlanden, zie Nederlanden
 Noordmonsterkerk, zie Middelburg
 Noordmunster (op Walcheren) 102
 Noordoost Europa 29
 Normandië 50
 Oda van Aarschot 48
 Odijk 135, 265
 Oldeboorn 84, 89, 125, 127, 213-215
 Oldenzaal 171, 190
 Olivier van Keulen, domscholaster 39, 41-42, 58
 Ommelanden Groningen 58
 Oostenrijk 20, 37
 Oostrum 132
 Ooststroom, Ad van 28, 85, 137, 143, 227, 229-230, 242
 Oostveen 119, 233, 238, 260, 262, 314
 Ootmarsum 52, 171
 Ootmarsum, DH 23, 165, 171, 179, 202-203, 263, 270, 276, 279, 287, 290-293, 295-297
 Opgooi, gr. 83-85, 170
 Opgooi, graafschap 83, 85

- Ophemert, DH 24, 147, 162, 195, 201, 209-212, 320
 Ophemert, DO goederenbezit 162, 185
 Osnabrück, bs. van 58
 Otto I (van Gelre), bs. van Utrecht 40-41
 Otto I, gr. van Bentheim 179
 Otto I, gr. van Gelre 40, 83
 Otto II (van Lippe), bs. van Utrecht 27, 40-42, 52, 54-55, 57-59, 67, 70, 73, 84, 324
 Otto II, gr. van Gelre 59-60, 79, 178, 183
 Otto III (van Holland), bs. van Utrecht 34, 76-77, 81, 83-86, 88-90, 96-97, 177, 324
 Otto IV, keizer 37-40, 59, 95
 Otto van Bentheim, DO br. 120, 125, 127, 133-134, 137, 156, 159, 171, 179-180, 184, 203
 Otto van Oudenhoven, DO br. 264
 Otto von Kerpen, DO hoogmr. 36
 Ottomanen 113
 Oude Rijn 56
 Oudenburg 46
 Ouderidder, familie 66
 Oudewater 117, 239, 257
 Oud-Giessen 48-49
 Oudmunster, kapittel, zie Utrecht
 Oudwijk, abdij, zie Utrecht
 Overdevecht, huis 79
 Overrijn 56, 66, 72, 74, 137
 Overrijn, familie 70
 Oversticht Utrecht 53, 58-59, 70, 83, 135 174, 204, 292, 309, 319
 Overvecht 56, 79
 Overvecht, geslacht 79
 Palermo 36
 Palestina 42
 Palmboom, Ellen 27, 61, 117
 Papendorp 61, 64
 Paravicini, Werner 276
 Parijs 158, 253-254n
 Parijs, polder 80
 Partes inferiores (DO balije), zie Nederlanden
 Paslok (Paślęk) 172
 Paul von Rusdorf, DO hoogmeester 293, 296
 Paulusabdij, zie Utrecht
 Paveien, polder 80
 Pelagius, pauselijke legaat 43
 Peloponnesos 165
 Peter III, k. van Aragón 164
 Peter Pot 311n
 Peter Spronc, DO pachter 243
 Petrus, pauselijke legaat 82, 88, 187
 Petrus Christus 288
 Petrus Gabel 263
 Petrus van Dusburg 170
 Philip van Rijningen 179
 Philips, elect-bs. van Ferrara 81
 Philips IV van Wassenaar 257
 Philips Jansz, DO br. 251
 Pieterskerk, zie Leiden
 Polsbroek 233, 252, 255n-256, 264
 Portugal 42
 Post, Reinier 86
 Posthumus, Nicolaas 303
 Pouw, Gerard 22, 87, 148, 188
 Powell, James 39
 predikheren 17, 87, 91, 151, 156, 161, 164, 190
 predikheren Utrecht, zie Utrecht
 Provençalen 43
 Proys, familie 295
 Pruisen 18, 21, 58, 113, 166, 168-174, 182, 195, 220, 248-249, 282, 293-294, 296-302, 306-307, 317, 320-321, 326
 Pruisenreizen 150, 168-174, 176, 182, 247-248, 274-280, 285, 323
 Raadt, J.Th. de 46
 Reese, Werner 20, 219, 282
 reguliere kanunniken 15, 141, 189, 185
 Reijerscop 137-139, 242-243
 Reijmers, Annelies 22
 Reinier Hoen, DO lcr. 213
 Reinpoto de Butteberk 53
 Rhenen 66, 127, 185, 297, 300, 313
 Rhenen, DH 24, 124, 137, 179, 204, 246, 250, 252, 299-300, 303
 Rhenen, DO goederenbezit 120, 123-125, 127-128, 132-134, 147, 203-204, 238-239, 255, 299-300
 Rhenen, kerk van 120, 125, 134, 203, 249, 286
 Ridderlijke Deutsche Orde, Balije van Utrecht 19-20, 114
 Rietsloot 85
 Rijn 27, 34, 54, 56, 89, 96, 100, 106, 116, 129, 196-197, 203, 237-238
 Rijn, familie van 139-140n
 Rijn, riviertak bij het oude DH te Utrecht 56, 61, 66-67, 72, 138, 229
 Rijnestijn, kasteel 139

- Rijnningen, familie van 179
 Rijnland 52, 70, 96, 116, 296
 Rijnland, hoogheemraadschap 100
 Rijnlandse adel 279
 Rijnlandse stedenbond 95
 Rijnmolen 226, 284-285, 313
 Rijnsburg 94, 100
 Rijnsburg, abdij 93, 100-101
 Rijsenbrug 135
 Ringenberg, burcht 33, 61, 78, 81
 Roelof van Coevorden, burggraaf 58, 60
 Roermond 52, 274
 Rome 38, 260
 Rome, Vierde Lateraans Concilie 39-41
 Rome, Vijfde Lateraans Concilie 151
 Rudolf van Bunnik, DO br. 76-77
 Rudolf van Diepholt, bs. Van Utrecht 282,
 284, 291, 293, 295, 298, 325
 Rutger van Gemert 47
 Saladin 17
 Sarnowsky, Jürgen 17
 Sassenheim 213, 316
 Schalkwijk 34, 44-45, 52-54, 56, 62, 119, 130,
 147, 233, 265
 Schelluinen, DH 24, 55-56, 75, 96, 103, 107,
 116, 124, 250, 265, 298, 302
 Schelluinen, kerk van 47, 54, 107-108, 124,
 204, 249, 365
 Schipluiden 124-125, 204, 207
 Schoonhoven 237, 252, 254, 258-259, 270,
 273-276, 325
 Schoonhoven, DH 24, 113, 116, 237, 246, 255,
 259, 261, 264, 275, 295, 297-298, 301-303,
 311n, 323
 Schoonhoven, DO goederenbezit 234, 237,
 240, 244, 255-257, 260-261, 264, 270, 272,
 275, 292, 297, 301
 Schoonhoven, kerk van 275, 279, 323
 Schoonhoven bij Wageningen, het goed 239
 Schoten, DH 23, 197, 214-215
 Schotland 50
 Schriek 46
 Schuur, Koos 21
 Seltsjoeken 16
 Sibrand, DO mr. 36
 Sicilië 35, 37, 164-165
 Sicilië, DO balije en goederenbezit 35, 95,
 160, 165, 167, 181, 320
 Siersdorf, DH 44
 Silvolde 52
 Simon Gerritsz Storm van Wena 14
 Simon van Benthem 174
 Simon van Brion, pauselijke legaat 153n-154
 Simon van Haarlem 179n
 Simon van Schrage, DO br. 253
 Simon Twistrate, DO br. 147, 194, 239
 Sint Jan, kapittel, zie Utrecht
 Sint Maarten 66
 Sint Marie, kapittel, zie Utrecht
 Sint Pieter, kapittel, zie Utrecht
 Sint Servaasklooster, zie Utrecht
 Sint-Bernardusabdij, klooster bij Antwerpen 82
 Slag bij Ane, zie Ane
 Slag bij Tannenberg, zie Tannenberg
 Sliedrecht 142-143, 146, 192-193
 Snuif, Cor 23
 Sofie van Altena 48-49
 Sofie van Holland 48
 Sophia van Thüringen 91-92
 Spanjaarden 43
 Splinter, bisschoppelijk rechter te Utrecht 76
 Splintershove 94
 Stadsweide, zie Utrecht
 Starkenrode, hof 57
 Staufen, partij 37-38, 40, 43, 49, 74, 81-82, 86
 Stapel, Annesietske 23-24
 Stapel, Rombert 22-23, 25, 28, 250, 252, 283,
 307
 Steenkerk, DH 23, 197, 214
 Steghehoeve, land van het DH te Utrecht 67,
 311
 Steven, dochter van Gosen van Rossum 312
 Steven van Münster 60
 Steven van Zuylen 191
 Steven van Zuylen van Nijvelt, DO lcr. 23,
 226, 234, 238, 313-317, 322, 326
 Sticht Utrecht 29, 33, 41, 50, 55, 57, 77, 184,
 186-188, 234, 239, 246, 282, 291-292, 294
 Stichtse ministerialiteit 50-53, 59, 63, 66, 70,
 74-77, 80, 83, 135, 137, 139-140, 160, 324
 Stichtse ridderschap 26, 63, 66, 71, 74-75, 80,
 83, 108, 131, 142, 146, 149-150, 179, 192-193,
 285, 313-317, 319-320, 322, 326
 Sulen 34
 Sweder Cobbing, DO lcr. 278-279, 282, 290-
 299, 302, 325-326

- Sweder van Beusichem 80, 183-184
 Sweder van Beverweerd 135
 Sweder van Diepenbroek 299
 Sweder van Dingden 51
 Sweder I van Dingden 34-35, 42-45, 49-54, 56-60, 62, 73-74, 78, 130, 160-161, 189, 221, 283
 Sweder II van Dingden 19, 29, 33-35, 57-63, 66, 70, 72, 74, 76, 78, 80-81, 83, 112, 319
 Sweder III van Dingden 77-78, 80-82
 Sweder van Wiltenburg 33-34
 Tannenberg, Slag bij 278-279
 Tempelberg, zie Jeruzalem
 Tempelorde/tempeliers 16-17, 29, 36, 43, 81, 112, 129, 158, 163, 166
 Ter Horst, het goed 185
 Ter Horst, kasteel 66, 184-185, 297
 Tesser, Frits 43
 Theodericus de Tinghede 60
 Theodoricus op Linpaet 56
 Theodoricus van Lichtenvelde 173
 Thüringen 36, 53, 58, 81
 Thüringen, DO balije 92
 Thüringen-Saksen, DO balije 198
 Tiel 210, 212, 262, 292
 Tiel, DH 24, 117, 129, 147, 195-196, 201, 209-213, 215, 220, 226, 237, 246, 253-255, 259n, 261-263, 271, 274-275, 284, 291-297, 299, 301-302, 312, 325
 Tiel, DO goederenbezit 147, 162, 210, 212
 Tiel, Maartenskerk 125, 195, 210-212
 Tiel, seculier kapittel 195, 201, 210, 284, 320
 Tiel, Walburgkerk 195-196, 210-212, 253
 Tienhoven 116, 255n-256
 Tolsteeg, zie Utrecht
 Trifels, burcht 82, 95
 Troyes 16
 Trude, DO zr. 136, 259n
 Tumler, Marian, DO hoogmeester 20, 104
 Tuuk, Luit van der 22, 87, 148, 188
 Twente 134, 139, 171, 202
 Tyrus 35
 Ulrich von Juningen, DO hoogmeester 278
 Ulrich von Lentersheim, DO Duitsmeester 301
 Urbanus IV, paus 151, 154, 156, 187
 Utrecht, abdij Oudwijk/Sint-Stevensabdij 79
 Utrecht, Annabroederschap van de Buurkerk 258
 Utrecht, Annabroederschap van de Geertekerk 258-259
 Utrecht, Archief RDO Balije van Utrecht 27, 29
 Utrecht, bisdom 50, 52, 59-60, 82-83, 87, 105, 107, 134, 153, 156, 162-163, 171, 174, 176, 186, 247, 260, 271, 291, 295, 320, 324
 Utrecht, bs. 29, 52, 56, 58, 60-61, 63, 66, 70, 74, 83, 85-86, 97, 121, 135, 138-139, 148-149, 173-174, 177, 201, 319-320, 322, 324, 327
 Utrecht, burgers 63, 66, 72, 96, 134, 143, 147, 149, 167, 186, 193-194, 215, 270, 309, 320, 326
 Utrecht, Buurkerk 72, 188, 258, 286-287
 Utrecht, DH Annakapel 62, 258-260
 Utrecht, DH Elisabethkapel 92, 258, 263
 Utrecht, Fresingers 192
 Utrecht, Geertekerk 62, 72, 74, 78, 88, 131, 138, 258
 Utrecht, gr. van 83
 Utrecht, graafschap 57, 83
 Utrecht, Het Utrechts Archief 27
 Utrecht, Jacobikerk 123, 239
 Utrecht, Jeruzalembroederschap 285
 Utrecht, johannieters/Catharijneconvent 26, 71, 74, 117, 128, 133, 138, 193-194, 313, 316
 Utrecht, kapittel van de Dom 52, 85, 87, 92, 158-159, 189-190, 238, 272-273
 Utrecht, kapittel van Oudmunster 27, 55-56, 85, 94, 117, 128, 158, 163, 311
 Utrecht, kapittel van Sint Jan 27, 61, 68, 117, 119, 132, 154, 156, 188, 193, 273
 Utrecht, kapittel van Sint Marie 19, 62n, 85-86, 88, 122-123, 131, 138, 164, 190, 229
 Utrecht, kapittel van Sint Pieter 61, 143n, 206, 284
 Utrecht, kartuizerklooster Nieuwlicht 105, 273, 287-288
 Utrecht, Klaaskerk 86-88, 127, 147, 156, 159, 187-188, 190, 205, 284, 324-325
 Utrecht, kruisvaarders uit het Sticht/bisdom 35, 53-54, 56, 82, 154, 159
 Utrecht, Lichtenbergers 148, 192, 286, 290-291, 293, 325
 Utrecht, Lokhorsten 286, 290-291, 325
 Utrecht, minderbroeders 124, 133, 138, 164, 166, 178
 Utrecht, patriciërs 66, 72, 102, 108, 140, 183-184, 186-187, 192, 220, 286, 294, 327

- Utrecht, Paulusabdij 61, 87, 146, 155, 163, 193, 273
 Utrecht, predikheren 102, 133, 138, 156, 163-164, 166, 178, 190
 Utrecht, Sint Barbaratoren 315
 Utrecht, Sint Servaasklooster 70, 73-74, 284
 Utrecht, Stadsweide 132, 147, 283-284, 286
 Utrecht, Tolsteeg 123, 226, 255, 285, 313
 Utrecht, Weerdpoot 123
 Utrechtse kerk 53, 61, 66-67, 70-71, 74, 85-86, 100, 178, 260, 319
 Vaartse Rijn 62, 67, 70, 137, 226, 232, 255n, 284
 Valkenburg, DH 24, 213, 250, 253, 257, 276, 323
 Valkenburg, DO goederenbezit 107-108, 120-121, 238
 Valkenburg, kerk van 88-89, 93, 100, 103, 107-108, 124, 180, 196, 204, 249, 254, 257-258, 276, 287, 319
 Vecht 239, 254
 Vechtstreek 79
 Veluwe 139, 177, 185
 Venetië 18, 36, 112-113, 166, 168, 320
 Vey Mestdagh, Jan de 21
 Vijfhoeven, ontginning 135-136, 146
 Vlaanderen 47, 54, 101-102, 158, 191, 214
 Vlaanderen, gr. van 51
 Vleuten 116, 146, 242
 Vogelsang, burcht 58
 Voigt, Johannes 19
 Volthe 134
 Vreeland, kasteel 177-178, 183-184, 191
 Vreeland aan de Vecht 239, 312
 Vught, DH 47
 Waal 56
 Wageningen 123, 139, 239-240
 Walburgkerk, zie Tiel
 Walcheren 101-102, 117, 136, 157, 165, 202-203, 205-207
 Walraven van Meurs, tegenbs. van Utrecht 291, 293, 295
 Waverwoud 46
 Weerselo, klooster 52
 Welfen, partij 37-38, 50, 74, 95
 Wendelmoed, moeder van Herman van Bunnik 76
 Wendelmoed, vrouw van Hugo van Rhenen 130, 133, 137, 152, 203
 Wendelmoed Golinne 146
 Wenen 20, 36
 Wenen, Deutschordenszentralarchiv 22, 27
 Werenbold van Werkhoven 53
 Werkhoven 135, 143, 161
 Wermbolt Pijll 238
 Werner von Orseln, DO hoogmeester 283
 Wesel 34, 52-53
 Westbroek 78n
 West-Europa 39, 113, 275
 Westfalen 52, 171
 Westfalen, DO balije 104-105, 220, 270, 278-279, 290-291, 294-297, 302
 West-Friesland 95, 178
 Westraven 62-69, 71
 Wijk bij Duurstede 226
 Wilbrand van Oldenburg, bs. van Utrecht 34, 37, 39, 59, 63, 70, 73, 83, 324
 Willem, zoon van Gosen van Rossum 312
 Willem I, gr. van Gelre 274, 279
 Willem I, gr. van Holland 38, 40, 42, 47, 83, 89-90, 100, 146
 Willem I, hertog van Gelre 285
 Willem I, koning van Nederland 19
 Willem II, gr. van Holland, rooms-k. 29, 76, 82-84, 86-87, 89-91, 93-98, 101-103, 108, 120, 128, 143, 150-151, 165, 175-179, 181-183, 319-320, 323-325
 Willem III, gr. van Gulik 38, 44, 47
 Willem III, gr. van Holland 173, 182, 206
 Willem III Pot 278
 Willem IV, gr. van Holland 29, 148-149, 173-174, 276, 278, 320
 Willem V, gr. van Holland 174, 207
 Willem VI, gr. van Holland 291
 Willem Berthout, bs. van Utrecht 191
 Willem Gerritsz, DO pachter 119
 Willem Kuyser van Bosschuysen, DO pachter 299
 Willem Ludekenszoon, DO pachter 128
 Willem Pot 278
 Willem Procurator 169
 Willem Stuup 122
 Willem Thonisz 256
 Willem van Brederode 143
 Willem van den Hofdijk 208
 Willem van der Lawick, DO br. 298
 Willem van Deyll, DO pachter 311

- Willem van Egmond 152, 162, 185, 210
 Willem van Holland, zoon van gr. Willem I 84
 Willem van Holland, zoon van gr. Willem II/III
 of Floris V 173, 182
 Willem van Horne 49
 Willem van Ingen Nuland, DO br. 293-295,
 297-301, 305
 Willem van Lokhorst 311
 Willem van Menninclare 123
 Willem van Oedekenskerke genaamd de Vries
 141
 Willem van Oostervant 275-276
 Willem van Oostrum, DO br. 206
 Willem van Rijke 151
 Willem van Rijswijk 134-135, 184-186
 Willem van Teylingen 90, 97-98
 Willem van Tyrus, aartsbs. van Tyrus 15
 Willem van Villehardouin 165
 Willem van Weede 283
 Willem van Zandwijk, DO br. 299
 Willem Wittinc 123
 Willemskerke 46
 Windesheim, klooster 273
 Winter, Marietje van 71, 134
 Winterswijk 57
 Wisła (Vistula/Weichsel) 58, 167, 173
 Wissing, het goed 60
 Władysław II Jagiełło, hertog van Litouwen en
 k. van Polen 279
 Wolfheze 240
 Wolphen 49
 Worringen 82
 Wouter, DO cr. 141-142, 192, 199
 Wouter, proost kapittel van Oudmunster 55-
 56, 62, 85
 Wouter I Berthout 48
 Wouter I van Goy 170
 Wouter II Berthout 46, 48
 Wouter II van Goy 84, 132, 156
 Wouter III Berthout 45-46, 48-49
 Wouter IV Berthout 46, 48, 51
 Wouter V Berthout 46
 Wouter de Gruter, DO br. 294, 297, 299, 302n
 Wouter Gerritsz, DO pachter 242-243
 Wouter Rading 135-137
 Wouter Scoupe 197
 Wouter Severey, DO br. 251
 Wouter van Amstel van Minden, DO lcr. 128,
 136, 220-221, 223, 226, 238, 316
 Wouter van Burgtor alias Koblenz, DO meester
 der Lage Landen 104
 Wouter van Dendermonde 46, 48
 Wouter van Papenhoven, DO meester der Lage
 Landen 199
 Wulven, geslacht 53, 140, 177, 185, 193
 Zandvoort (Walcheren), DH 136, 159, 202-
 203, 205-207, 209, 214
 Zandwijk, kerk van 125, 210, 212
 Zeeland 29, 90, 97, 101-102, 128, 141, 164-
 165, 191-192, 307
 Zeeland, DO goederenbezit 97, 101, 103, 105,
 108, 117, 128, 164, 167, 193, 196, 204-207,
 215, 234, 240, 298-299, 325
 Zeist 78, 135, 222
 Zuidelijke Nederlanden, zie Nederlanden
 Zuidervaart, Huib 24
 Zuid-Italië 35
 Zutphen 185
 Zuylen, gerecht 78n
 Zuylen, geslacht 34, 177
 Zuylenburg, huis 226, 234, 315
 Zuylen-clan 178, 183-189, 193, 205, 215, 325
 Zwaardbroeders 59, 170
 Zwammerdam 116, 130, 237
 Zweder van Culemborg, bs. van Utrecht 291-
 293, 325
 Zweder van Culemborg, meesters van 263
 Zweder van Gaasbeek 273
 Zweder van Zuylen 34, 186, 191
 Zwesereng 78n

CURRICULUM VITAE

Jerem van Duijl (Ede, 1988) volgde voorbereidend wetenschappelijk onderwijs aan het Twents Carmel College te Denekamp (2000-2001) en de RSG Simon Vestdijk te Harlingen (2001-2006). Vervolgens studeerde hij Geschiedenis (bachelor, 2007-2011) en Classical, Medieval and Renaissance Studies (research master, 2011-2014) aan de Rijksuniversiteit Groningen. Tijdens zijn studie werkte hij onder andere als KNAW Akademie-assistent voor een onderzoeksproject over de Sonttolregisters, liep hij stage op een middelbare school in het kader van de educatieve minor en was hij actief in de opleidingscommissie van Geschiedenis en de faculteitsraad van de Faculteit der Letteren.

Vanaf 2014 werkte hij als promovendus aan het Instituut voor Geschiedenis van de Universiteit Leiden aan het onderzoek waar dit proefschrift het resultaat van is. In 2018-2019 onderbrak hij dit project een half jaar voor een tijdelijke functie als junior beleidsmedewerker bij de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Na het aflopen van zijn aanstelling als promovendus, keerde hij in januari 2020 terug naar NWO, alwaar hij momenteel werkzaam is als beleidsmedewerker binnen het domein Sociale en Geesteswetenschappen.

Aan de Springweg in het centrum van Utrecht staat het zogeheten Duitse Huis. Het werd halverwege de veertiende eeuw gebouwd als opvolger van een dertiende-eeuws gebouwencomplex buiten de stadsmuur. Dit Duitse Huis was de hoofdvestiging van de Duitse Orde in de Noordelijke Nederlanden. Net als bijvoorbeeld de Orde van de Tempeliers en de Johanniterorde was deze orde actief betrokken bij de kruistochten. Vooral na de val van het laatste kruisvaardersbolwerk in het Midden-Oosten in 1291, vochten de ridders van de Duitse Orde tevens in het Oostzeegebied, alwaar een heuse ordestaat ontstond.

Het zijn de militaire activiteiten die dergelijke geestelijke ridderorden bekend hebben gemaakt en die ook in het historisch onderzoek de meeste aandacht hebben gekregen. Minder bekend zijn echter de vestigingen in de herkomstgebieden van de broeders, alwaar ridders en priesters gezamenlijk een religieus leven leidden in nederzettingen zoals het Duitse Huis. Daar beheerden ze het lokale goederenbezit van de Duitse Orde, waarmee de eigen leefgemeenschap kon worden bekostigd en een bijdrage kon worden geleverd aan de activiteiten van de orde elders. In dit boek wordt inzichtelijk gemaakt hoe de goederenverwerving van het Duitse Huis gedurende de middeleeuwen tot stand kwam. Veel aandacht gaat bijvoorbeeld uit naar de beweegredenen van schenkers. Voor het onderzoek is rijkelijk geput uit een gevarieerde schat aan bronnen, zoals oorkonden, pachtregisters en landkaarten. Kruistochten, devotie, politiek en patronage, leiderschapskwaliteiten en economische omstandigheden komen naar voren als de factoren die de ontwikkeling van de goederenverwerving in verschillende vormen hebben bepaald.

